

vergadering **C124**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening
en Energie

van 1 februari 2023

(Een aantal sprekers nemen mogelijk deel via videoconferentie.)

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Willem-Frederik Schiltz aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de ingebrekestelling van de Organisatie voor Duurzame Energie door de minister – 1231 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de knip in de groenestroomcertificaten van grote zonneparken – 1312 (2022-2023)	3
VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de ondersteuning van gascondensatieketels via Mijn VerbouwPremie – 1290 (2022-2023)	15
VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de impact van de Europese noodverordening op projecten op het vlak van hernieuwbare energie – 1303 (2022-2023)	22
VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de afschaffing van de burenpremie voor renovatieprojecten – 1304 (2022-2023)	24
VRAAG OM UITLEG van Sam Van Rooy aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de versnelde elektrificatie van het wagenpark – 1313 (2022-2023)	27

VRAAG OM UITLEG van Willem-Frederik Schiltz aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de ingebrekestelling van de Organisatie voor Duurzame Energie door de minister

– 1231 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de knip in de groenestroomcertificaten van grote zonneparken

– 1312 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Minister, u hebt aangekondigd dat u van plan was een knip toe te passen op de groenestroomcertificaten om de oversubsidiëring aan te pakken. Ik verwijs naar de actuele vraag en het debatje dat we daarover in de plenaire vergadering hebben gehad. Het is de bedoeling om paal en perk te stellen aan de mogelijke oversubsidiëring van grote zonneparken en van grote bedrijven die in het verleden veel subsidies hebben gekregen, subsidies die nog doorlopen tot 2023. Dat is een bijna-Robin Hoodverhaal, waarin mijn fractie uiteraard een bondgenoot is.

Er waren evenwel grote bezorgdheden. We verschillen van mening over de lezing van het advies van de Raad van State. U zegt dat u dat mag doen, dat u mag inbreken in die contracten, dat het geen probleem is. Maar de Raad van State heeft er wel een groot aantal voorwaarden aan gekoppeld. Daarop hebt u gezegd dat die moeten worden uitgeklaard en dat u een nieuw systeem op poten zou zetten, of dat u een aantal aanpassingen zou doen en dat u die dan opnieuw naar de Raad van State zou sturen.

Dat is de achtergrond. We wachten op dat tweede advies, om te weten in welke mate daaraan zal worden geredigeerd.

Ondertussen heeft de Organisatie voor Duurzame Energie (ODE) een tool ontwikkeld, de website gscknip.vlaanderen. Daarop kunnen bedrijven die mogelijk door de voorgestelde knip worden geïmpacteerd, bekijken wat die knip voor hen zou betekenen. U bent meteen in het verweer gegaan. U had kritiek op die website. In een persbericht hebt u ertoe opgeroepen om die offline te halen. Ze zou misleidende informatie bevatten en een zweem van officialiteit creëren. Men zou met andere woorden kunnen denken, volgens u, dat het een website was van de Vlaamse overheid aangezien de '.vlaanderen'-domeinnaam werd gebruikt. U wees er bovendien op dat de regelgeving nog niet definitief was en dat dus elke communicatie over een mogelijke impact voorbarig is.

Minister, volgens welke redenering en voorwaarden kan er volgens u worden gecommuniceerd over regelgeving die 'nog niet definitief' is? Voor wie geldt volgens u een dergelijke vraag tot terughoudendheid of een verbod om daarover te communiceren?

In uw ingebrekestelling vermeldt u ook dat het gebruik van de extensie '.vlaanderen' in het webadres mensen zou kunnen misleiden, omdat dit doet uitschijnen dat het een website van de Vlaamse overheid betreft. Bent u van mening dat het beter is om enkel de Vlaamse overheid toe te laten om dergelijke websiteadressen te gebruiken?

Waren er volgens u geen andere manieren dan een juridische ingebrekestelling om eventuele foute of misleidende informatie te laten aanpassen? Hebt u die piste onderzocht?

Hebt u wat betreft de bezwaren omtrent het mededingingsrecht en de privacy of de gegevensbescherming contact opgenomen met de daartoe bestaande gespecialiseerde autoriteiten?

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Minister, in juni 2022 werd beslist om dit decreet te baseren op de financiële studie van Oxera. Daarin werd geconcludeerd dat er systematische en substantiële structurele overcompensatie bestond bij PV-installaties (fotovoltaïsche installaties) gebouwd tussen 2006 en 2012.

Mijn collega zei al dat er een draagvlak is om de zware oversubsidiëring van grote zonneparken aan te pakken, als de maatregel maar voldoende gericht is. ODE heeft als belangenorganisatie van in het begin af aangekaart dat de maatregel niet voldoende gericht zal zijn en had ook twijfels bij de studie zelf. Die zou op een aantal foute aannames berusten. ODE heeft dat meteen aangekaart en heeft ondertussen een eigen studie bij een ander gerenommeerd bureau laten maken, het studiebureau 3E. De conclusies van beide studies verschillen in die mate dat kan worden geconcludeerd dat de maatregel niet doeltreffend is. Hij treft niet enkel de grote zonneparken maar ook de kleinere PV-installaties van kmo's, scholen en landbouwers.

Dat daar spanning op blijft bestaan, is natuurlijk problematisch. Tegelijkertijd heeft ODE als belangenorganisatie beslist om met de website [gscknip.vlaanderen](https://www.gscknip.vlaanderen) een communicatie op te starten. Mijn collega verwees er al naar. Daarop reageert u, minister, door te zeggen dat die website offline moet. Er is ook een schrijven geweest via advocaten. Indien de website niet offline zou worden gehaald, zou u verdere juridische stappen overwegen en de geleden schade en kosten op ODE verhalen.

Ik vind dat op zich wel een opmerkelijke demarche ten opzichte van een belangenorganisatie. Dat lijkt op censuur van meningen die anders zijn. Op dit moment staat de website trouwens nog steeds online, terwijl de deadline al verstreken is.

Minister, op basis daarvan heb ik enkele vragen. Eerst en vooral over de studie: hebt u kennisgenomen van de 3E-studie van ODE over de oversubsidiëring van zonneparken? Hoe verklaart u de tegenstrijdige conclusies van de Oxerastudie enerzijds en de 3E-studie anderzijds? Waarom vond u het nodig te eisen dat de website [gscknip.vlaanderen](https://www.gscknip.vlaanderen) offline gehaald wordt? En gebeurt het dan vaker dat aan een belangenorganisatie per advocaat gevraagd wordt om een website offline te halen of communicatie aan te passen? Nu de website nog online staat, en de deadline verstreken is, betekent dat dat de juridische strijd gestaakt wordt, of haalt u nog argumenten aan om deze strijd verder te zetten?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Uiteraard hebben we kennisgenomen van de 3E-studie van ODE, een belangenorganisatie. Ik deel natuurlijk jullie mening. Bij statiegeld had de sector ook een studie gemaakt. Vanuit het parlement, en zeker de Groenfractie, werd gevraagd om me niet te baseren op de studie van de sector. Uiteraard niet, dat doe ik nooit. Dat is ook de reden dat ik kennis heb genomen van deze studie, maar dat ik me niet laat leiden door die studie. Want ODE is natuurlijk een belangenorganisatie. Die hebben een belang dat ze moeten verdedigen. Maar ik denk dat een beleidsmaker het algemeen belang moet dienen. De reden waarom we deze hervorming doen, is om te kijken waar we de energiefactuur kunnen verlichten. Waar zitten de oversubsidies? Ik denk dat we het met zijn allen eens zijn dat oversubsidies uit den boze zijn. Als het niet nodig is, moeten we dat niet doen.

Gisteren had ik een bijeenkomst in Nederland, met de Nederlandse top. Ik heb de minister daar gesproken, die ook een dergelijke ingreep aan het doen is, en die me zei dat hij daar ondanks de weerstand die er is mee verder zou gaan.

Oxera maakte een analyse voor een projectcategorie van een bepaalde projectgrootte en bepaald jaar van indienstname, op basis van de parameters uit de VITO-rapporten die toen bekend waren voor investeerders, en de toenmalige investeringskosten. Hieruit kunnen we besluiten dat de steun voor projecten met een startdatum voor 1 januari 2013 aanzienlijk hoger is dan nodig, indien die reguliere steunperiode van twintig jaar zou doorlopen. Daarom wordt voorgesteld om de steun stop te zetten vanaf 31 december 2023. Indien bepaalde projecten op dat moment nog geen voldoende rendement hebben bereikt, zullen ze dit kunnen aantonen, en kunnen ze ook in aanmerking komen voor een verlenging. De Vlaamse Regering zal hiervoor de rekenmethode en de aanvaardbare parameters vastleggen.

3E maakte een analyse voor een individueel project. Ze gaan uit van meer nadelige keuzes die een investeerder gemaakt kan hebben, waarvoor we op dit moment moeilijk kunnen verifiëren of die set van specifieke aannames representatief is voor reële projecten. Daarnaast houden ze maar rekening met de steun die is toegekend tot 2021. De werkelijke situatie voor specifieke projecten zal blijken uit een controleerbare berekening van de rendabiliteit zoals hoger toegelicht.

In de webapplicatie GScknip wordt door ODE op misleidende wijze de indruk gewekt dat de regeling, ten eerste, definitief is, terwijl er nog geen definitieve beslissing is, en dat alle modaliteiten vastliggen en dat de ondernemingen door de test in te vullen met zekerheid kunnen weten of zij zullen worden getroffen door de regeling. Het voorontwerp van decreet werd aan de Raad van State voorgelegd voor advies. We hebben ook bijkomend advies, dat we ook in de regering zullen bespreken in de loop van de komende dagen. Hierna zal het ontwerpdecreet opnieuw moeten worden goedgekeurd door de Vlaamse Regering en zal het ook door het Vlaams Parlement moeten worden beoordeeld.

Het ontwerpdecreet voorziet ook in de mogelijkheid om een verlenging van de steunperiode aan te vragen, voor installaties die een door de Vlaamse Regering te bepalen rendement niet hebben behaald. De berekeningsmethodiek zal via een uitvoeringsbesluit door de Vlaamse Regering worden vastgelegd. Zolang deze regeling niet is uitgewerkt, is het onmogelijk om met zekerheid te bepalen of de steun voor een bepaalde installatie zal worden stopgezet. De webapplicatie doet natuurlijk het tegendeel vermoeden.

De website vertrekt ook van foutieve gegevens. Er wordt bijvoorbeeld gesteld dat er geen EU-rechtelijke verplichting is om een hervorming door te voeren. De Raad van State heeft nochtans in advies 72.211/3 geoordeeld dat de steunregeling voor groenestroomcertificaten staatssteun uitmaakt, en de Vlaamse overheid ertoe verplicht is die in overeenstemming te brengen met staatssteunregels.

Bovendien werd ook nog eens gekozen voor de domeinnaam '.vlaanderen', wat de indruk kan doen ontstaan dat de website wordt ondersteund door de Vlaamse overheid.

Uiteraard heeft ODE het recht om haar mening te uiten, maar ze heeft niet het recht om misleidende en voorbarige informatie te verspreiden. Het is daarom dat ODE is gevraagd de website offline te halen.

Ik herinner er graag aan dat ODE subsidies krijgt. Het lijkt me dan ook logisch dat de Vlaamse overheid van een subsidieverkrijger kan verwachten dat aan het brede publiek de correcte informatie verstrekt wordt. Meer vragen wij niet. Wij vragen alleen dat ze de juiste en de correcte informatie meegeven. Er is helemaal geen verbod om te communiceren, laat staan op vrije meningsuiting. U weet dat ik hou van vrije meningsuiting. Ik vind dat iedereen zijn mening mag geven, maar zeker een belangenorganisatie als ODE moet natuurlijk de juiste informatie geven. Je kunt niet eender wat op je website zetten.

Waar ik helemaal niet mee akkoord kan gaan, is dat er foute informatie wordt verstrekt en dat dan ook nog eens de indruk wordt gewekt dat die informatie afkomstig is van de Vlaamse overheid, en dat die foute informatie ook nog eens wordt verleend door een organisatie die wordt gesubsidieerd door de Vlaamse overheid.

Het is, denk ik, belangrijk dat in elke communicatie de juiste informatie wordt verstrekt. Aangezien de regeling nog niet definitief is, en er bovendien ook nog een uitvoeringsbesluit moet komen voor de verlengingsmethodiek ... Want dat moet ook naar de regering gaan. De toestellen die het rendement niet hebben gehaald, welke parameters gaan daarvoor dienen? Dat moet allemaal nog in een uitvoeringsbesluit naar de Vlaamse Regering komen. Ik denk dat dat ook van groot belang is. Voor elke individuele installatie leek het mij gewoon te voorbarig en ook niet correct, de conclusies die in de tool werden geformuleerd. En dat was ook in een onvoorwaardelijke vorm. Vandaar dus dat we toch zijn moeten tussenkomen.

We hebben dat trouwens nog eens gedaan, bij misleidende informatie. Ofwel komen wij zelf tussen, ofwel laat ik de economische inspectie handelen. Dan schrijven we dus een brief naar de FOD Economie. We hebben dat in het verleden nog gedaan. Ik denk dat het ook onze taak is om dat te doen. Maar in dezen, aangezien zij subsidies kregen van de Vlaamse overheid, vonden we het wel nodig om daarin tussen te komen.

Er werd geen contact opgenomen met mededingings- en gegevensbeschermingsautoriteiten betreffende de webapplicatie. Ik wacht daarvoor ook nog het verloop van de gesprekken met ODE af.

Zoals gezegd: het is niet de bedoeling dat ik ga procederen of tussenkomen in de vrijheid van meningsuiting. Maar ik vind wel dat het belangrijk is dat er correcte informatie wordt verleend en dat ook duidelijk wordt gekaderd dat dat geen van de Vlaamse overheid afkomstige informatie is. Want straks worden wij daarvoor nog gedagvaard, en dan is het helemaal gevaarlijk.

Dat was eigenlijk mijn enige punt.

En dan de vraag: hebt u dat al vaker aan een belangenorganisatie per advocaat gevraagd? Neen, niet. Maar als men foutieve informatie geeft, zullen we dat wel doen. Fake news is echt vernietigend, is niet goed. Dus wij moeten daarin tussenkomen, als overheid, vind ik.

Zoals ik eerder heb gezegd: wij zijn nu de gesprekken aan het voeren, maar het moet minstens voor iedereen duidelijk zijn dat de informatie van ODE foutief is, minstens onduidelijk en dat dat niet van de Vlaamse overheid is, om al onze rechten te vrijwaren in latere procedures.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Dank u, minister. Het stelt mij gerust dat u het algemeen belang wilt dienen. Ik denk dat dat de taak is van elke politicus.

U definieert het algemeen belang in dit dossier dan als: de factuur verlichten en oversubsidiëring aanpakken. Er is natuurlijk nog een ander algemeen belang: rechtszekerheid, investeren in propere energie, onze toekomstige welvaart vrijwaren. Ik heb begrepen dat het algemeen belang 'de factuur verlichten' ongeveer 40 euro besparing per gezin of per afnamepunt per jaar zou betekenen. Als we natuurlijk, door nogal fors tekeer te gaan, niet duidelijk de impact van een bepaalde beslissing kunnen afbakenen, dreigt dat op termijn geen 40 euro op te leveren, maar 400, 4000 euro te kosten, wanneer wij gaten slaan in het rechtszekere investeringsklimaat van hernieuwbare energie. Dat is één.

Dan is de discussie natuurlijk: wat doet deze maatregel? Wat zou hij zijn? Het is niet zo dat die ergens onbekend is, in uiterste vertrouwelijkheid tussen een paar politici ontworpen wordt. Er is een officieel advies van de Raad van State verschenen. Dat is bekend. Het is niet zo dat ODE iets uit de lucht grijpt dat er nog niet is. Er is al een voorontwerp van decreet waarover een advies bestaat.

En dan de discussie: welke informatie is juist of niet? Daar is net discussie over. Ik heb een paar weken geleden in de plenaire vergadering net gezegd dat ik een andere lezing heb van dat advies van de Raad van State dan u. Het lijkt me dus niet zo raar dat er in de maatschappij stemmen zijn die een andere appreciatie hebben van de juridische context dan de uwe. Dat lijkt mij niet zo raar. Het lijkt mij nog minder raar dat een belangenorganisatie extra waakzaam is om de belangen van haar leden te verdedigen, zeker – u geeft subsidie aan ODE – omdat haar belangen niet alleen particuliere belangen zijn, maar voor een deel ook onze belangen: het algemeen belang, investeren in hernieuwbare energie, zorgen voor de welvaart van Vlaanderen.

Als het nu nog onjuiste informatie zou zijn, dan heb je in een democratische rechtstaat normaal gezien woord en wederwoord, dan kunt u gerust op tv zeggen dat wat ODE zegt, fout is. Dat kunt u doen. Ik heb er wel moeite mee wanneer u dan meteen de juridische sloophamer bovenhaalt en zegt: "U krijgt subsidies, dus u moet doen wat ik zeg dat juist is. U mag geen andere mening hebben. Foei, foei, foei, dat is fout."

En dan zegt u dat ze doen alsof ze een officiële website zijn: '.vlaanderen'. Minister, dan stel ik voor dat u ook een ingebrekestelling stuurt naar www.ro-bomows.vlaanderen, een amateuristische webshop rond robotgrasmaaiers, naar www.leeuwenvlag.vlaanderen, een Vlaams Belangwebsite waarop je gratis de Vlaamse Leeuwenvlag kunt bestellen, www.sex.vlaanderen – laat ons meteen maar seks in Vlaanderen verbieden –, www.vanoverschelde.vlaanderen, een vastgoed-expertisekantoor, en – houd u vast, minister – www.confederalisme.vlaanderen, vorige week door Sander Loones met toeters en bellen aangekondigd: "Hier staat het plan, hier is het." Moet ik nu concluderen dat de Vlaamse overheid het confederalisme zal uitroepen, dat dat gevalideerd is? Ah nee, dat is niet waar, dat mogen ze niet doen. Maar dat doet de heer Loones dan wel. En nog meer, minister: www.zuhal.vlaanderen. Ik stel voor dat u een ingebrekestelling stuurt naar de N-VA, want zij doen zich voor als de Vlaamse overheid. Tot nader order zijn er meer leden in de regering dan alleen de N-VA, dus het lijkt mij een beetje problematisch. Als u andere organisaties verwijt dat ze een vrij bruikbare domeinnaam gebruiken omdat u vindt dat het een officiële website van Vlaanderen suggereert, dan moet u dat natuurlijk ook op uw eigen partij toepassen.

Maar goed, minister, dat is allemaal aardig en wel, het enige dat mij zorgen baart, is dat er juridische bezorgdheden zijn over de impact van uw voorontwerp van decreet die terecht door ODE worden aangekaart en waarover er een debat kan plaatsvinden. De tool die ODE heeft ontworpen, dient ertoe om bedrijven een inzicht te geven in de impact. Ik denk dat het een goede zaak is dat een belangenorganisatie probeert om de impact van een beleid in kaart te brengen, omdat de impactanalyse van een beleid onze politieke beslissingen net beter maakt, zodat we weten welke gevolgen er zouden zijn wanneer we een bepaalde regelgeving doorvoeren.

U kunt dus beter met ODE de handen in elkaar slaan en van die tool een tool maken waarmee u haarfijn de impact kunt schatten. Want u hebt zelf gezegd dat het bij deze stroomcertificatenknip superbelangrijk is dat het niet de kmo's noch de gezinnen treft. En dan is een impactanalyse de enige manier om er zeker van te zijn dat deze mensen niet worden getroffen.

Minister, u wilt graag Robin Hood zijn, ik wil dat ook graag zijn: geld afpakken dat onterecht werd verdiend door mensen die al veel geld hebben en teruggeven aan

de bevolking die er iets mee kan. Maar let alstublieft op dat u geen vrekkige koning Jan wordt, die alles en iedereen kaalplukt.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Er is heel veel twijfel over de verschillende interpretaties. De collega heeft verwezen naar het advies van de Raad van State, waarvan er verschillende lezingen zijn. Er is de Oxerastudie tegenover de 3E-studie, waarbij je zult moeten afwegen wat de realiteit is en hoe we er het meest voor kunnen zorgen dat onze wetgeving goed en zo gericht mogelijk is. Maar evengoed was er deze ochtend opnieuw een persbericht van u waarin u een andere lezing doet van het nieuwe advies van de Raad van State – ik heb het zelf nog niet kunnen zien – tegenover een professor die op Twitter volgens u het tegenovergestelde aangaf.

Elke keer opnieuw zijn er verschillende lezingen en elke keer opnieuw zorgt dat voor meer onduidelijkheid. En we hebben net in dit dossier heel veel duidelijkheid nodig om ervoor te zorgen dat het zo gericht mogelijk gaat en dat we die investeringszekerheid niet helemaal onderuithalen.

Ik had vorige week al eens door de website gescrold en ik heb dat nu nog eens gedaan. Ik moet toch wel heel hard mijn best doen om te bedenken dat dit een Vlaamse website is. Ik zie daar geen Vlaamse logo's staan, ik zie onderaan staan dat het een initiatief van ODE is, ik zie onmiddellijk de tweets van ODE Vlaanderen staan. Ik zie daar niet de tweets van het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA) of zo staan. Dat vind ik toch opmerkelijk. Als '.vlaanderen' een probleem is, dan is '.be' eigenlijk ook een probleem, en dan moeten ook al die websites in de ban worden gedaan. Waar gaan we dan in godsnaam nog de lijn trekken?

Ik ben ervan overtuigd dat u volledig overgereguleerd hebt en dat u uw energie veel beter zou stoppen in het samen naar een oplossing zoeken, in het samen naar een robuuste regelgeving zoeken, dan elkaar constant vliegen proberen af te vangen. Als we vorige week één ding hebben geleerd in de Commissie Vlaams Energie- en Klimaatplan, dan is het wel samenwerken. Dat is cruciaal, want hernieuwbare energie heeft nog heel wat potentieel, en daar moeten we nog veel meer op inzetten, maar dan hebben we samenwerking nodig op alle mogelijke niveaus en dus ook met de belangenorganisaties. Betekent dit belangenorganisaties blind volgen? Natuurlijk niet. Maar we moeten wel de handen in elkaar slaan om de juiste beslissingen te nemen zodat we uiteindelijk de juiste doelstellingen kunnen realiseren.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Minister, we hebben de discussie over de grond van de zaak al in de plenaire vergadering gehad. Toen heb ik erop gewezen dat uw coalitiepartners heel erg gehaast waren om een bepaalde interpretatie op te dringen die nog niet zeker is. Aan de andere kant is uw interpretatie ook niet zeker. Ik denk dat de meesten onder ons – maar ik wil alleen maar namens mezelf spreken – geen vragende partij zijn om eender welke technologie of eender welke industrie te oversubsidiëren. Ik merk alleen dat iedereen daar zijn eigen gevoeligheden in heeft. Uw eigen partijgenoten stonden gisteren met veel trammelant ergens in Tihange aan een zwaar overgesubsidieerde centrale en pleiten nog altijd elke dag voor de energievorm, namelijk nucleaire energie, die zonder gigantische subsidies nergens ter wereld rendabel is. Maar dat schijnt geen probleem te zijn. Alleen als het over PV gaat, is dat een probleem. Ik vind ook niet dat PV moet worden overgesubsidieerd, en als daar objectieve gegevens over zijn, zet dat dan gerust recht.

Maar ik maak me wel grote zorgen over, ten eerste, de manier waarop de discussie zeer selectief wordt gevoerd en, ten tweede ook, de toon van uw antwoord vandaag en de boodschap dat iedereen die op een of andere manier subsidies ontvangt van de Vlaamse Regering, geacht wordt zich te onthouden van kritische opmerkingen of

discussies over de inhoud met de regering. Ik vind dat, zeker gezien uw andere bevoegdheid van Justitie, totaal, maar dan ook totaal over de schreef en ongepast. Er zijn massa's organisaties in Vlaanderen die terecht steun krijgen om een maatschappelijk belang te verdedigen, in allerlei sectoren, van milieu, natuur en energie tot het bedrijfsleven en noem maar op, maar die ook allemaal hun vrijheid van spreken hebben. Het staat u en ons allemaal vrij om daarover met hen van mening te verschillen, wat meermaals gebeurt, maar vanuit de regering afdreigen in termen van: "U krijgt subsidies, dus gelieve uw mond te houden en niet tegen te spreken"? In dat soort regime leven we niet in Vlaanderen, minister. Ik ben in ieder geval niet van plan om ooit te accepteren dat we in dat soort van regime zouden leven. Ik zou graag hebben dat u enige nuance aanbrengt in minstens dat deel van het antwoord. De rest van de discussie kunnen we open met elkaar voeren en wil ik graag open voeren. Ik denk dat ik het zelfs in dezen eerder met u eens ben dan met een aantal andere collega's. Maar ik hoop dat u het met mij eens bent – een uitschuiver gebeurt al eens in het heetst van de discussie – dat ik dat er echt over vond.

De voorzitter: De heer Bothuynne heeft het woord.

Robrecht Bothuynne (cd&v): Dank u wel aan de vraagstellers en aan de minister. Ik had gehoopt dat de minister deze kans zou aangrijpen om duidelijk te maken dat zij wel degelijk het recht op vrije meningsuiting in Vlaanderen steunt. Ik moet helaas vaststellen dat dat eigenlijk niet het geval is. Minister, de selectieve manier waarop een sector en een federatie die blijkbaar tegen uw schenen schopt, aan de kant wordt gezet, is absoluut not done en krijgt onze steun niet, minister.

We hebben inderdaad, zoals collega Tobback zegt, heel veel organisaties die steun krijgen van de Vlaamse overheid. Ik ken een vrij grote organisatie, bekommerd om onze natuur, die de Vlaamse overheid heel regelmatig voor de rechtbank daagt en haar ook beleidsmatig voor een aantal uitdagingen stelt. Als we uw lezing volgen van wat vrije meningsuiting zou kunnen en mogen zijn zodra men wordt gesubsidieerd door de Vlaamse overheid, dan zou u dat gewoon verbieden. Ik vind dat opmerkelijk en niet de juiste keuze. Als het gaat over vrije meningsuiting, hebben we in dit land heel hoge standaarden te verdedigen, en dat moeten we ook blijven doen.

Ik was nog niet naar die website gegaan. Dankzij uw demarche ben ik wel naar die website gegaan. Ik heb daar niets gelezen dat erop wijst dat die website namens de Vlaamse overheid een bepaald standpunt inneemt of verkondigt. Daar staat heel duidelijk bij dat het om een ontwerpregeling gaat. Er zijn links naar de regeling zoals die door u is voorgesteld en door de regering is voorgelegd aan de Raad van State. Dat zijn publieke documenten, die iedereen kan inzien. Ik zie niet in waarom dat niet kan worden gebruikt om een bepaald standpunt te verdedigen. In het democratische debat dat we in Vlaanderen heel hoog in het vaandel dragen, moet dat wel degelijk kunnen.

Ten gronde zijn wij tegen oversubsidiëring. Ik heb samen met Liesbeth Homans en Bart Martens in 2012 nog het decreet gemaakt dat de oversubsidiëring die tot dan bestond, effectief aan banden heeft gelegd. Samen met uw partij en die van collega Tobback hebben we op dat vlak stappen gezet. Tot op vandaag was er geen sluitende juridische manier gevonden om de oversubsidiëring van het verleden aan te pakken. U hebt de verdienste daar een poging toe te wagen. Alleen is rechtszekerheid voor ons ook op dat vlak bijzonder belangrijk, minister.

Zoals we afgesproken hebben in de regering, moet er ook een fair rendement zijn voor al wie op dit moment eigenaar is van een installatie voor hernieuwbare energie. Het zou me wel benieuwen om te weten op welke manier u die regeling, die er nog moet komen, juist ziet en op welke manier we dat fair rendement zullen garanderen. Voor ons is het heel duidelijk dat scholen, welzijnsinstellingen, onderzoeksinstellingen maar ook kleine zelfstandigen en gezinnen niet het slachtoffer kunnen en mogen

worden van deze regeling. Er zijn honderdduizenden mensen die op dat vlak op de Vlaamse overheid rekenen, en terecht, om rechtszekerheid te krijgen.

Minister, ik heb een laatste opmerking en vraag. Het is niet evident. Er is een harde discussie met de sectorfederatie. Er is het juridische weerwerk dat u biedt ten aanzien van die website. Maar ik wil u vragen om met de sector aan tafel te gaan, al is het maar omdat u een regeling moet uitwerken om een fair rendement te garanderen en het dan belangrijk is dat we over dezelfde aannames kunnen spreken om te bepalen op basis waarvan een installatie een fair rendement kan nastreven.

Dus, minister, verlaat het pad van het conflict, zeker van het juridische conflict. Ga de dialoog aan en probeer een oplossing uit te werken die rechtszekerheid biedt en de oversubsidiëring ten gronde aanpakt.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Het is altijd interessant traditionele partijen te horen die decennialang aan oversubsidiëring hebben gedaan. Wat is dat trouwens, oversubsidiëring? Wie bepaalt wat oversubsidiëring is of gewoon gesubsidieerd is? Ik kan u alleen zeggen dat, mochten al die tientallen miljarden euro's die al die jaren in achterlijke energievormen als zon en wind gestoken zijn, mijnheer Tobback, in kernenergie zijn gestoken, we vandaag in dit land geen energiecrisis hadden. Zo simpel is het.

Elke kernfysicus, elke rechtgeaarde wetenschapper die gespecialiseerd is in energie, zal u zeggen dat kernenergie de allerhoogste energiedichtheid heeft, niet zon en zeker niet wind, maar wel kernenergie. Dat betekent dat je daar zeer weinig grondstoffen en energie in moet steken om daar enorm veel energie uit te halen. Steeds meer landen rondom ons beseffen dat: Nederland, Groot-Brittannië, ook wereldwijd, behalve hier in Vlaanderen. Hier in Vlaanderen zitten we nog altijd met traditionele partijen die totaal antiwetenschappelijk, totaal dogmatisch, tegen nucleaire energie zijn en het licht van de zon blijven ontkennen. We zullen zien waar dat toe leidt, mijnheer Tobback, de komende jaren. (*Opmerkingen van Bruno Tobback*)

Door u zijn we nu afhankelijk van weersomstandigheden voor onze energie. Prachtig he, hoe achterlijk is het dat wij afhankelijk zijn van: zal het waaien, zal de zon schijnen? Ah joepie, dan hebben we veel energie. Waait het niet, schijnt de zon niet, ah, dan hebben we geen energie. Dat is waar uw beleid toe heeft geleid. Wees er maar heel trots op, mijnheer Tobback. En we zullen zien: we zullen gelijk krijgen, die kernenergie zal onze toekomst worden. Maar België zal, zoals vaak, weer te laat komen, natuurlijk.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Als we met iets nieuws komen, dat ook binnen de regering is beslist, collega Schiltz, dan is er inderdaad bezorgdheid bij de mensen: wat betekent dit voor mij? Maar ik vind het helemaal niet terecht om te spreken over censuur. Ik zal u zeggen waarom. We hebben allemaal die mail gekregen van ODE op 12 januari 2023. Ik lees de eerste zin voor: "Graag wil ik u informeren dat ODE Vlaanderen een handige online tool lanceert waarop ondernemingen (...)" enzovoort. Heeft ODE u gecontacteerd? ODE heeft mij ook niet gecontacteerd. ODE heeft iets gemaakt en vond dat het op een website moest staan.

Als u spreekt over overleg dat moet gebeuren, dat overleg is er ook niet geweest, in geen van de twee richtingen. Trouwens, vorige week op de Klimaatcommissie is er ook niet over gesproken. De heer Van Evercooren heeft daar niets over gezegd. Het was nochtans de ideale gelegenheid om daarover iets te zeggen, om te zeggen dat ze de tool op de website gelanceerd hebben omwille van dit of dat.

Zeggen dat wij of de minister hier in de fout zijn gegaan, is dus absoluut niet waar. Ik was verbaasd om die mail te krijgen. Ik dacht: tiens, ODE lanceert iets zonder in overleg te gaan met de parlementsleden. Ten tweede is de tool gebouwd op drijfzand. Want dan moet u inderdaad eens een test doen. Ik heb een fictieve test gedaan: 150 kilowatt op mijn dak, geïnstalleerd in 2010. Dan berekent hij automatisch wat de certificaatwaarde is en hoeveel geld u al ontvangen zou hebben. Dan voert hij de test uit en krijg je een tekst, een tekst die alles en niets zegt. Want er zijn nog voorwaarden aan verbonden, het hangt af van de snelheidsreactie van de regering, en van nog andere zaken. Maar de perceptie is wel dat ze iets geplaatst hebben dat er ondertussen voor zorgt dat mensen nog meer in paniek geraken, terwijl er nog niets beslist is qua uitvoeringsbesluiten.

De minister heeft terecht geoordeeld, op basis van het eerste advies, en, collega Schiltz, ook op basis van de opmerkingen die er geweest zijn tijdens de actuele vraag in de plenaire vergadering ... Ik heb toen ook gezegd dat we moeten opletten dat we niet naar een generieke oplossing moeten gaan als we een draagvlak willen creëren, maar dat je moet gaan naar individuele berekeningen op maat van de bedrijven. En we moeten ook rekening houden met het tweede advies en we zullen zien wat daaruit komt. Maar om nu al een beslissing te nemen vanuit een federatie om toch al maar een tool op de website te zetten en te zeggen dat dit of dat het resultaat is – ik kreeg zelfs geen resultaat, ik kreeg gewoon een stukje tekst –, vind ik dat paniekzaaiërij georganiseerd vanuit hun organisatie, en dat is niet hun taak.

Ik vind het dan jammer dat een paar parlementsleden meesurfen op die paniekzaaiërij, in plaats van even kalm af te wachten wat het tweede advies is, wat erin gaat beslist worden binnen de meerderheid, met de nodige uitvoeringsbesluiten, en dan pas te zeggen: oké. Maar dat de minister tegen ODE zegt dat het fout is wat ze doen, dat is geen censuur. Het is ook inderdaad fout: iets lanceren als federatie wat niet is doorgesproken met iemand buiten hun federatie. Dan denk ik eerder aan eigenbelang, om aan de leden die lidgeld betalen aan ODE te tonen hoe stoer ze zijn doordat ze durven op te komen tegen de regering. Dan hadden ze misschien beter overlegd met ons, om te zeggen dat ze van plan waren een tool te organiseren en te horen wat we ervan dachten, de elementen te bespreken die erin zitten, enzovoort. Zolang er niets beslist is, maken ze dus een tool die gebouwd is op drijfzand.

Collega Tobback, het is niet uw partij die moet spreken over oversubsidiëring, de volledige oversubsidiëring is gestart met uw partij. De Freyafactuur betalen we nog tot op de dag van vandaag af.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Ik wil eerst en vooral meegeven dat ik niet aanvaard dat men mij verwijt dat ik censuur opleg. Ik vind dat gewoon niet correct, en ik vind het ook niet juist dat parlementsleden die in deze commissie zitten, dat beweren. Jullie willen waarschijnlijk weer een beeld ophangen van een minister die iedereen de mond snoert als het haar niet zint. Neen! Ik heb dat niet gedaan, collega's. Sorry, maar ik aanvaard het gewoon niet dat jullie dat zomaar poneren.

Het enige wat ik in die ingebrekestelling heb gevraagd – dat kunt u nalezen – is dat ik wil dat men correcte informatie geeft, maar men kan het nog niet weten, want de verlengingsvoorwaarden in het uitvoeringsbesluit zijn er nog niet. Het decreet is zelfs nog niet door het parlement. Er wordt zomaar een website gelanceerd, zonder dat er overlegd is met ons, of met jullie. Als ze van goede wil waren geweest, dan hadden ze toch even gebeld naar het kabinet om te zeggen wat ze van plan waren, en om te vragen wat wij ervan vinden, en of het juist is, enzovoort. Maar neen, het is heel duidelijk dat zij dat instrument gebruiken, of misbruiken, om iedereen te misleiden en natuurlijk ook om hun eigen belang na te streven. Zij

willen die knip niet. Dat is toch glashelder, collega's van het parlement? Zij willen die knip duidelijk niet. Het gaat natuurlijk over meer dan een miljard euro. In totaal is het 1,4 miljard euro, dus het gaat over veel geld. Het is glashelder dat zij dat niet willen en dat ze alles op alles zetten, onder andere door op die website niet de juiste informatie te geven. Ik vind het wel heel jammer dat de vertegenwoordigers daar een beetje in trappen.

Ik verbied niets. Ik zal nooit aanvaarden dat men mij verwijt dat ik censuur pleeg, en dat ik vrijheid van meningsuiting verbied. Neen, het enige wat ik vraag, is correcte informatie. Zij hebben de verlengingsvoorwaarden niet, die zijn zelfs nog niet door de regering besproken, het ontwerpdecreet moet nog naar de regering komen en we moeten nog een aantal dingen finetunen. Het enige wat ik gezegd heb, is dus dat zij nu voorbarig informeren. En met de ingebrekestelling heb ik gedaan wat moet, namelijk onze rechten vrijwaren, collega's. Sorry, maar als dat zelfs niet mag, dan snap ik het ook niet. Dat is één.

Ten tweede vind ik oversubsidie nooit goed. Nooit, jamais! Het kan zijn dat men in het verleden ooit heeft beslist om dat te oversubsidiëren. Iedereen vindt dat: Jan, Jos, Gerda, ... Vraag het maar op straat. Elke burger, elke Vlaming vraagt zich af waarom er bij een installatie die terugverdiend is, de komende tien jaar nog extra belastinggeld bovenop gegooid moet worden. Want het gaat hier over installaties die terugverdiend zijn, collega's. Daar gaat het debat over. Ik neem niets af. Ik zeg niet dat men iets niet mag terugverdienen. Het principe – een gezond principe, vind ik – is dat we niet gaan oversubsidiëren. Het is niet mijn geld, en het is ook jullie geld niet. Het is het geld van de bevolking. Het zit de mensen tot hier. Je moet het de mensen eens vragen. Het zit tot hier. En ja, in deze context vind ik het niet meer dan normaal dat ik als beleidsmaker zoek naar de juiste juridische middelen om die oversubsidiëring aan te pakken. Ja, collega's, dat probeer ik te doen op Vlaams niveau.

Ik denk dat men op het federale niveau misschien ook eens moet gaan kijken naar de fossiele subsidies – dat gaat over miljarden euro's – om te zien of daar misschien ook een knip mogelijk is. Ik vind dat niet verkeerd, want ik vind oversubsidies gewoon niet gezond. Het is het principe. En het kan zijn, collega Schiltz, dat het over 30, 40 of 50 euro gaat. Dat interesseert mij niet. Het gaat over het principe. Ik vind echt niet dat we in het geval van installaties die terugverdiend zijn daar nog extra belastinggeld tegenaan moeten gooien. Het is niet mijn geld, niet uw geld, het is het geld van de bevolking, en ik denk dat de bevolking het stilaan wel heeft gehad.

Ja, wij zullen ook met ODE in discussie gaan, dat is geen probleem. Maar ik vind dat ODE op dit moment geen correcte informatie kan geven, want de verlengingsvoorwaarden zijn nog niet bekend. Het decreet is nog niet eens door het parlement. Het is toch normaal, dat ik dit aan ODE vraag? Stel dat ik dat niet zou doen, zou u dat dan normaal vinden? Vindt u de manier waarop zo'n organisatie tekeergaat normaal? Ik vind dat niet normaal, en ik vind dat ook niet correct. Dat is niet juist, want men heeft de verlengingsvoorwaarden niet, het decreet is er niet, maar men lanceert wel een website met allerlei informatie die niet correct is. Ja, dan zal ik als beleidsmaker tussenkomen. Ja, dan zal ik onze rechten vrijwaren. U kunt daartegen zijn, maar dat is géén censuur. Dat is absoluut geen censuur, en ik zal nooit aanvaarden dat men mij verwijt censuur te plegen, want ik vind dat iedereen een mening mag hebben en iedereen mag een website hebben, maar de informatie die op de website van zo'n organisatie staat, vind ik wel van belang.

In de loop van de komende dagen en weken gaan we de discussie verder opnemen in de regering. Het spreekt voor zich dat wij niet over één nacht ijs gegaan zijn. Wij hebben ons juridisch geïnformeerd. Maar het zal uiteindelijk ook wel een beleidskeuze zijn. Mijn positie is daarin heel duidelijk, denk ik. De context is veranderd, de wereld is veranderd, we hebben geen geld om te strooien, en het advies

van de Raad van State oordeelt heel duidelijk dat de groenestroomcertificaten staatssteun zijn, en dat overcompensatie daarom ook moet worden aangepakt. Ik heb trouwens ook gezien dat de Federale Regering de groenestroomcertificatenknip al heeft aangemeld bij de Europese Commissie. Dat is een goede zaak. Maar het spreekt voor zich dat het juridisch allemaal goed in elkaar moet zitten. Het is onze taak om ons daarover zo goed mogelijk te informeren. Maar een belangenorganisatie wil dat niet. Zij zullen dit altijd aanvechten, maar zo gaat dat nu eenmaal met elke hervorming. Ik steek mijn nek uit, en ik zal dat ook blijven doen, omdat ik denk dat de context en de wereld ondertussen veranderd zijn.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Minister, alles wat we doen in de regering of in het parlement dat geld kost, is sowieso niet met ons eigen geld, tenzij het geld van de belastingen die we zelf betalen. Dat is belastinggeld van de burgers. Dat is absoluut niet de discussie. U zegt dat u gaat voor het principe, en dat wat het oplevert, u niet boeit. Mij boeit dat wel, omdat ik de impact van een beslissing, de nadelen, wil afwegen tegen de voordelen. Mij lijkt dat een verstandige manier om beleid te evalueren. Als het maar weinig opbrengt maar heel veel miserie te weegbrengt, dan denk ik dat we daar eens over moeten nadenken. Dat is de essentie van de discussie. Er is niemand in dit parlement, en uiteraard ook niet bij Jos en Gerda, die niet vindt dat we overgesubsidieerd geld moeten recupereren. Dat vindt iedereen. Dat is niet de discussie. De discussie is: zijn we in staat om een systeem uit te dokteren waarbij je het kaf van het koren kunt scheiden? De investeerders te goeder trouw, Jos en Gerda, de kmo's, landbouwbedrijven die asbest... – dat is een nieuwe regeling –: collega Bothuyne heeft terecht alle categorieën aangehaald. Die moeten er niet in zitten. Van hen gaan we de investeringszekerheid niet afpakken, hé. Ik geef een klein voorbeeldje. Je neemt een bedrijf over dat destijds certificaten heeft gekregen, maar jij hebt die niet gekregen, jij hebt dat niet gelegd. Dat is doorverkocht. Jij kunt daar niets meer aan doen. Zij verliezen dan ineens een inkomensstroom waarvoor ze betaald hebben. Daar moeten we bij stilstaan.

Minister, het belangrijkste punt is dat er een belangenorganisatie is die in het beleidsproces aan de alarmbel trekt. Ik vind dat normaal. U zegt: "Dat is niet normaal, die moeten wachten tot er een definitieve beslissing is." Dan is het kalf verdronken. Dan mogen ze naar de rechtbank lopen, dan moeten ze proberen dat terug te draaien, dan heb je alweer verwachtingen gecreëerd die moeten worden teruggedraaid. Ik vind het juist logisch dat een organisatie die bezig is met het bewaken van belangen die aansluiten en stroken met een belangrijk deel van onze beleidsdoelstellingen, ons algemeen belang, namelijk groene energie in Vlaanderen krijgen om onze economie robuuster en steviger te maken, op tijd in het beleidsproces probeert om informatie te verzamelen en haar mening daarover te geven.

"Ik aanvaard niet dat het beeld wordt opgehangen dat ik censuur pleeg." Uiteraard, ik zou dat ook niet aanvaarden, maar u hebt wel gevraagd in een juridisch document om de website offline te halen en u hebt ermee gedreigd om verdere juridische stappen te ondernemen. Ik heb niet gezegd dat u censuur pleegt, ik heb alleen gezegd dat u nogal fors hebt uitgehaald en er nogal stevig tegenaan timmert om de manier waarop zij communiceren te onderwerpen aan wat u juist vindt. Daar heb ik bedenkingen bij. U zegt dat er alleen maar gecommuniceerd mag worden over wat juist is, en nu zegt u dat het gaat over 1,4 miljard euro, gisteren was het nog 1,2 miljard euro, morgen is het misschien 1,5 miljard euro en afhankelijk van hoe de regelgeving in de details zal worden vormgegeven, is het misschien maar 700 miljoen euro. Wie weet? U verwijt een organisatie het een en ander maar u doet het zelf. 'Vlaanderen' mag niet worden gebruikt want dat schept een zweem van betrokkenheid van de overheid. Minister, ik heb u voor de voeten geworpen: maak dan zelf uw huiswerk en haal uw eigen websites offline, want u doet het zelf

in uw partij. Daar heb ik wel een probleem mee. Dat het censuur is of niet, daar heb ik een probleem mee, want dat is hypocriet.

Bovendien, minister, gaat het hier niet over censuur maar over machtsafwijding. De manier waarop u een belangenorganisatie aanpakt, is ver buiten wat een minister hoort te doen. Het is niet aan hen om overleg met u te vragen, hé. Zij schrijven geen wetgeving. U bent wetgeving aan het ontwerpen, opnieuw en ik herhaal, met goede bedoelingen, die ik 100 procent onderschrijf, maar waarbij negatieve effecten hun groep dreigen te affecteren. En dus ontwerpen zij een tool om een en ander in kaart te brengen. Ik vind dat eigenlijk niet zo slecht. Ik vind dat wij als overheid misschien zelf zo een tool hadden moeten ontwerpen, om op voorhand in de gaten te krijgen wat de potentiële impact zou kunnen zijn, want dan weten we hoeveel miljard euro we zullen kunnen besparen en wat de impact daarvan zal zijn.

Opnieuw, minister, het is, denk ik, niet dienstig voor de doelstellingen die u zelf aanhangt als u op die manier met sectororganisaties omgaat. En vooral: let alstublieft op dat in al dat strijdgewoel en al deze communicatiedrang het niet Jos en Gerda zijn, die zonnepanelen hebben geïnstalleerd op hun kmo, die uiteindelijk de dupe zullen zijn. Rijke bedrijven die heel veel geld gecasht hebben en nog altijd aan het cashen zijn, natuurlijk willen we dat aanpakken, maar niet de kmo's, niet mensen en bedrijven die met recht en reden gerekend hebben op bepaalde inkomsten. Die kaalplukken, is niet waar deze regering en mijn partij voor staan.

Collega Gryffroy, u zegt dat de tekst goedgekeurd is door de ministerraad. Ik ben nog altijd niet de regering, ik ben het parlement. Ik waak vanuit het parlement over een aantal democratische principes, zoals het recht om uw mening te geven, om belangen af te wegen, om wetgeving in de maak te contesteren en dergelijke meer. Ik heb daar dus geen boodschap aan. Ik heb al gezegd dat ik de doelstellingen van de minister onderschrijf en steun. Als daar een regeling uit komt die exact doet wat de bedoeling is, namelijk alleen zwaar overgesubsidieerde grote bedrijven aanpakken, ben ik natuurlijk voorstander. Dat is niet het punt. Mijn bezorgdheid is dat het momenteel niet duidelijk is wat de bredere impact zal zijn, en mijn bezorgdheid is ook de manier waarop de minister, wanneer een organisatie diezelfde bezorgdheid formuleert, haar mokerhamer bovenhaalt en die juridisch probeert de mond te snoeren.

Voilà, dat is het, minister. Ik heb begrepen dat ODE niet wacht tot het kalf in hun ogen verdrongen is en nu aan de alarmbel trekt. Dat is trouwens een van de redenen waarom we dit debat hebben. Ik kijk ernaar uit dat wij met een regeling in de Vlaamse Regering kunnen komen die maximale rechtszekerheid biedt en op geen enkele manier op onrechtvaardige wijze geld wegsleurt bij kmo's of bedrijven te goeder trouw.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Minister, u hebt weer proberen te doen uitschijnen dat niet iedereen hier voor het aanpakken van de oversubsidiëring van zonneparken is. Ik zal het dan toch nog eens bij het begin van mijn betoog herhalen: hier is een breed draagvlak om de oversubsidiëring van grote zonnepanelenparken aan te pakken. Ik verduidelijk dat nog maar eens, nu voor de derde keer, denk ik. Vanaf het begin was echter wel duidelijk dat het geen sinecure zou zijn om dat juridisch robuust te krijgen. U hebt ook zelf gezegd dat er moet worden gezocht naar de juiste juridische middelen. Volgens mij doe je dat dan op een behoedzame manier, en dus niet met de fanfare op kop. Je doet dat dan ook in samenwerking met belangenorganisaties, en niet in conflict. Dan doe je dat in samenwerking met grondwet-specialisten in plaats van elke keer opnieuw in een conflictmodel te stappen. Je doet dat ook niet door te zeggen dat een website van een belangenorganisatie een

overheidswebsite lijkt te zijn, terwijl dat totaal niet het geval is. Elke keer opnieuw gaat u in conflict in plaats van samen te zoeken naar juridische middelen om de grote zonnepanelenparken aan te pakken. Daar zal spanning op zitten, dat kan, maar door op deze manier te werk te gaan zal dit helemaal zijn doel voorbijschieten en dreigen we met een slechte regeling te zitten.

Wat het stukje van de vrije meningsuiting betreft: eerst en vooral was er de brief gebaseerd op argumenten om de belangenorganisatie aan te pakken. Er werd dan gezegd: "Ja, maar zij hebben ook niet aan ons gevraagd of die website wel online mocht gaan." Dit is nu ook niet het eerste signaal van ODE dat zij vragen hebben bij deze regeling. Ze hebben vanaf het begin aangekaart dat daar vragen bij zijn, en dat is eigenlijk ook wat u zelf vanaf het begin hebt gezegd: dit is geen gemakkelijke operatie. Ga dan toch in gesprek. Als u dan hier in dit debat dan ook nog eens de link legt naar het subsidiëren van organisaties, dan zijn we helemaal van het padje. Ik hoop echt – en dan sluit ik me helemaal aan bij mijn collega's – dat we nooit in een land terechtkomen waar subsidies ontvangen betekent dat men vanaf dan in het gelid moet lopen, en waarbij met juridische middelen wordt geprobeerd een afwijkende mening te doen rechtzetten. Dat is niet de weg die we uit moeten, en dat is absoluut niet de weg die onze energietransitie nodig heeft, want het belangrijkste doel blijft die transitie op een goede manier in elkaar te zetten, zodat iedereen er zo veel mogelijk voordeel bij heeft.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Andries Gryffroy aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de ondersteuning van gascondensatieketels via Mijn VerbouwPremie – 1290 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): De hoge energieprijzen zorgen ervoor dat we bezorgd zijn over de vraag of mensen hun factuur kunnen betalen en dat we op alle niveaus gaan bekijken hoe we dat eventueel kunnen aanpakken. In Vlaanderen proberen we dat te doen door ondersteuning via Mijn VerbouwPremie, op het federale niveau via het verlagen van de btw en het sociaal tarief. Is dat allemaal perfect? Waarschijnlijk niet, en er zijn waarschijnlijk ook nog mogelijke verbeteringen.

Via Mijn VerbouwPremie kunnen eigenaars-bewoners uit bepaalde inkomenscategorieën een financiële ondersteuning krijgen voor een gascondensatieketel. De premie voor een gascondensatieketel bedraagt voor de laagste inkomenscategorie 1800 euro, met een maximum van 40 procent van het factuurbedrag exclusief btw. Bijkomend kan men een verhoogde premie aanvragen voor de vervanging van een oude verwarmingsinstallatie op stookolie. Eigenaars-bewoners uit de middelste inkomenscategorie konden voor deze vervanging van de stookolie-installatie ook tot eind 2022 een aanvraag indienen, mits de factuur van voor juli 2022 dateerde.

Collega Bothuyne heeft een schriftelijke vraag gesteld waaruit een aantal interessante gegevens bleken. Tussen 1 oktober 2022 en 1 november 2022 zijn er een kleine 20.000 Mijn VerbouwPremies aangevraagd, waaronder 2151 premies voor een gascondensatieketel. Dat valt niet te extrapoleren, want het gaat om een beperkte periode. Daarop kwamen verschillende reacties op sociale media en de pers, dat het niet goed is dat we nog gascondensatieketels gaan ondersteunen, omdat we mensen daarmee langdurig afhankelijk maken van een fossiele brandstof, in de plaats van de mensen richting een warmtepomp te duwen.

Dat zou kunnen kloppen, maar je moet er wel rekening mee houden dat alles nog rendabel moet zijn, inclusief de premie. Als mensen ervoor kiezen om geen warmtepomp te plaatsen, dan heeft dat misschien een reden. Als je bijvoorbeeld een oude stookolie-installatie had met radiatoren, dan is een oplossing met warmtepomp, al dan niet hybride, een dure aangelegenheid. Dan kies je misschien eerder voor een gascondensatieketel, wat toch al beter is voor het klimaat dan stookolie.

Er is inderdaad een grote overlap tussen de beschermde afnemers die het sociaal tarief genieten en de doelgroep die een Mijn VerbouwPremie voor een gascondensatieketel kan aanvragen. Extra ondersteuning van de warmtepompen wordt bemoeilijkt door de samenstelling van het sociaal tarief. De lage gasprijs voor het sociaal tarief en de bijgevolg hoge verhouding tussen de elektriciteitsprijs en gasprijs – die kun je duidelijk zien als je kijkt naar de rapportering van de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) voor december 2022: elektriciteit was toen 3,2 maal duurder dan aardgas voor een standaardcontract, maar 7,3 maal duurder als je van het sociaal tarief geniet – zorgen ervoor dat de verbruikskosten voor een warmtepomp steeds duurder zijn dan voor een gascondensatieketel, en dat is nog zonder rekening te houden met de installatiekosten. Waarom zouden die mensen dan gaan elektrificeren?

Het sociaal tarief is uitgebreid – en je kunt erover discussiëren of dat een goede maatregel was of niet –, maar bij een dergelijke samenstelling van het sociaal tarief en mogelijke ondersteuning van de hybride warmtepomp, levert de gasketel toch nog het grootste deel van de warmtevraag. Je zou dan kunnen zeggen dat Vlaanderen de subsidies moet optimaliseren, maar die subsidies zijn ook niet eindig – straks moet je meer subsidiëren dan wat de installatie kost om het interessant te maken voor de mensen.

Je zit daar dus met een contradictio in terminis: het sociaal tarief, dat ervoor moet zorgen dat mensen minder moeten betalen voor hun energie, zorgt er eigenlijk voor dat die mensen blijven steken in dat fossiele verhaal en niet kunnen elektrificeren, omdat de verhouding elektriciteit/aardgas te hoog ligt.

Deelt u deze bevindingen over de ondersteuning van gascondensatieketels via Mijn VerbouwPremie en de samenstelling van het sociaal tarief?

Welke mogelijke pistes ziet u om de casus van hybride warmtepompen verder te ondersteunen voor de laagste inkomenscategorieën, uiteraard gekoppeld aan het sociaal tarief? Welke initiatieven zult u hiervoor nemen?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Het sociaal tarief is natuurlijk een belangrijke maatregel om voor een groep kwetsbare gebruikers de energiefactuur betaalbaar te houden. Ik heb begrepen dat de Federale Regering nadenkt over een eventuele bijsturing van het bestaande systeem. Wij volgen dat mee op.

Ik deel uw bevinding dat door de relatief lage gasprijzen bij het sociaal tarief de kosten van de warmtepomp sowieso hoger uitkomen dan bij gasketels. Een gezin met het sociaal tarief kan dus beter geen warmtepomp installeren, omdat anders de maandelijkse energiefactuur zou stijgen in plaats van dalen.

De bewoners met de laagste inkomens wonen ook nog vaak in de slechtste woningen op het vlak van woningkwaliteit. Dat is, denk ik, het grootste probleem. Het betekent dat we deze mensen zeer aanklampend zullen moeten begeleiden. Slechte woningen met oude gasketels hebben vaak te maken met een verhoogd risico op CO-vergiftiging.

We moeten vermijden dat oude gasketels niet worden vervangen door een gebrek aan een betaalbaar alternatief. Om die reden is de premie expliciet niet meer ingeschreven in het Energiebesluit, maar enkel in het besluit Vlaamse Codex Wonen, en dan enkel voor de laagste inkomensgroep.

Mijn VerbouwPremie voor de plaatsing van een nieuwe gascondensatieketel is daarom enkel voor de laagste inkomensgroep van eigenaars-bewoners en SVK-verhuurders (sociaal verhuurkantoor). Dit is dus vooral een sociale maatregel om een woning op een veilige en goedkopere wijze te verwarmen.

De belastingen op elektriciteit worden het best maximaal verminderd. Idealiter worden belastingen ook deels verschoven, ook bij het sociale tarief. Deze belastingen zijn echter een federale bevoegdheid. Ik ben hieromtrent ook in overleg met de federale collega's, om aandacht te vragen rond de problematiek van het sociaal tarief. Mijn kabinet en administratie willen zeker meedenken welke oplossing tegelijk sociaal is en de energietransitie ondersteunt.

Een tweede piste om warmtepompen verder te ondersteunen is om de premie voor de hybride warmtepompen voor de laagste inkomenscategorie nog te verhogen, om de investeringskosten haalbaarder te maken voor deze doelgroep. Ik denk echter dat we voor deze doelgroep vooral moeten focussen op isoleren en renoveren. We hebben daar extra budgetten voor vrijgemaakt, zodat we hen via de energiehuizen zeer aanklampend kunnen begeleiden.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Bij mij thuis zegt men soms dat ik een nerd ben die te veel naar zijn gas- en elektriciteitsrekening kijkt. *(Opmerkingen. Gelach)*

U hebt waarschijnlijk medelijden met hen. *(Opmerkingen)*

Goed, dat klopt, maar ik heb er ook iets uit geleerd. Door een aantal maatregelen te nemen die zelfs geen investering vragen – thermostaat verlagen, ketelwatertemperatuur verlagen – kun je je gasverbruik al met een derde verlagen. Is het voor die tweederde die overblijft dan wel zinvol om daar een hybride warmtepomp bij te plaatsen, met de huidige investeringskosten? Zelfs bij een normaal commercieel tarief kun je dat niet terugverdienen, en mensen met een sociaal tarief zitten in een nog veel ergere situatie, want hun verhouding elektriciteit/aardgas is dubbel zo slecht als de verhouding bij een commercieel tarief. Wat toen in de media verscheen, vond ik daarom misplaatst. Die warmtepomp is een investering en het verbruik is duurder dan bij een gascondensatieketel. Niemand gaat daar dan ook voor. Kunt u wat dat betreft een brief sturen, minister, naar het federale niveau om dat onder de loep te nemen?

Het is een moeilijk verhaal. Sommige mensen die vroeger geen sociaal tarief hadden en nu in de uitbreiding zitten, betalen nu zelfs minder dan vroeger, waardoor ze al helemaal niet gestimuleerd worden om mee te werken aan de energietransitie en elektrificatie. U schrijft graag brieven, en normaal krijgt u dan kritiek dat u dat doet, maar in dezen vraagt het parlement of u een brief kunt sturen om dit aan te kaarten. Dit klopt in elk geval niet.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Geen gelegenheid wordt onbenut gelaten om hier in het Vlaams Parlement over het federale niveau te komen discussiëren. *(Opmerkingen van Andries Gryffroy en minister Zuhal Demir)*

Dringend offline te halen volgens de minister van Justitie. *(Opmerkingen van minister Zuhal Demir)*

De prijsprikkel, lieve collega's, ten nadele van de warmtepomp en ten voordele van gas was er al voor het sociaal tarief werd uitgebreid. Dat was al iets waar we mee worstelden. Collega Gryffroy en minister, ik ben blij te vernemen dat u voor een taxshift bent. Het is waar dat dat deels federaal ligt, maar u hebt ook begrepen dat er op het federale niveau een regeling ontworpen wordt om via accijnzen bij te sturen naar een meer ecologische component.

De vraag is echter wat we hier in Vlaanderen gaan doen. Er zijn nog een aantal openbaredienstverplichtingen (ODV's) die enkel op elektriciteit liggen en niet op gas. We hebben dus ook tools in Vlaanderen om werk te maken van die shift.

Met een shift moet je ook opletten dat je de ene categorie niet heel blij maakt en de andere zwaar financieel afstraft. Zo'n transitie moet geleidelijk en met flankerende maatregelen verlopen.

U weet dat wij steeds een van de trekkers zijn die aan de overkant van de straat om een hervorming van het sociaal tarief vragen, omdat er een aantal perverse effecten dreigen te ontstaan, zoals collega Gryffroy daarnet heeft aangehaald. Ik heb daar wel een belangrijke opmerking bij. De uitbreiding van het sociaal tarief is een tijdelijke maatregel om mensen bij wie het water aan de lippen stond, financiële ademruimte te geven. Zodra de prijzen beginnen te dalen, moet je dat weer tegen het licht houden. En dan komt de klassieke discussie over de verhouding tussen gas en elektriciteit en op welke manier we ervoor kunnen zorgen dat mensen die zich met propere energie verwarmen, een zetje voor krijgen, en dat mensen die dat weigeren te doen, niet alleen aangemoedigd worden om daarvan weg te stappen, maar ook het zetje krijgen om daarvan weg te raken – dat heeft de minister ook gedaan met Mijn Verbouwpremie –, want het moet ook mogelijk zijn. Het is natuurlijk niet de bedoeling dat we het sociaal tarief 'killen' en allerlei belastingen in de gasfactuur rammen. Niet iedereen kan zomaar die overstap maken. Het begeleiden, het flankeren van zo'n transitie, zodat we geen verliezers tegenover winnaars zetten, dat is de primaire opdracht. En schuiven met de ODV's binnen de energiecomponent biedt daar wel een mogelijkheid.

De voorzitter: De heer Tobback heeft het woord.

Bruno Tobback (Vooruit): Ik maak mij nog altijd enige zorgen, door de manier waarop collega Gryffroy zijn betoog eindigt. Zijn analyse is natuurlijk correct: qua prijsstructuur en terugverdientijd zijn warmtepompen op dit moment niet in het voordeel, zelfs niet voor iemand die een gewoon tarief betaalt. Dat is een probleem dat we moeten oplossen, fiscaal, parafiscaal, via ODV's. Dat is een deel van de oplossing.

Maar eigenlijk hoor ik collega Gryffroy pleiten voor een afschaffing van het sociaal tarief, omdat een warmtepomp dan wel aantrekkelijk wordt. Dat is de logische conclusie van zijn betoog, maar dat gaat mij niet één maar twee stappen te ver op dit ogenblik, vooral als je weet dat voor mensen die niet over voldoende financiële middelen beschikken om te investeren, prijsprikkels eerder pesterij zijn. Prijsprikkels moet je maar hanteren als het eenvoudig en haalbaar is om je gedrag aan te passen en over te stappen, maar daar zijn we nog lang niet, collega Gryffroy. Als we daar zijn, kunnen we praten, maar tot dan is het voornaamste wat de Vlaamse en Federale Regering moeten doen, mensen in staat stellen, weliswaar op een verstandige manier, om zich te verwarmen en hun licht te laten branden. Vorig jaar zag het ernaar uit dat dat heel precair zou worden, en dat is het voor sommige mensen nog altijd, dus het is echt niet het moment om te gaan praten over het afschaffen of verminderen van het sociaal tarief, ook al heeft het een aantal neveneffecten die op termijn bekeken moeten worden. Die liggen echter niet alleen bij de klanten van het sociaal tarief, maar ook bij mensen zoals u en ik. Het sociaal tarief zou niet ons eerste target mogen zijn in dezen, toch niet wat mij betreft.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyné (cd&v): Ik ben blij dat mijn schriftelijke vragen interessant zijn, of toch de antwoorden van de minister erop. *(Opmerkingen van Bruno Tobback)*

Ik ga verder geen oordeel vellen over u en uw persoon, collega Tobback, maar toch bedankt.

Ik begrijp ook dat de eerste ondervoorzitter van de Senaat graag over het federale niveau spreekt, dus misschien begin ik daarmee. Inderdaad, het sociaal tarief moet hervormd worden tot een getrapt systeem en het moet een incentive vormen om naar duurzame oplossingen te gaan. Het subsidiëren van energieverbruik is nooit een goed idee als dat energieverbruik vermeden of op een andere manier gecompenseerd kan worden – denk aan ons voorstel om zonnepanelen te plaatsen bij mensen die het sociaal tarief genieten.

De accijnshervorming van minister Van Peteghem biedt de mogelijkheid om te gaan schuiven en het elektriciteitsverbruik op die manier lager te gaan belasten en fossiele bronnen hoger te belasten. Het is een goed idee, minister, zoals u eerder al hebt aangegeven, om in overleg te gaan met de federale overheid om te bekijken hoe die verschuiving stapsgewijs samen kan gebeuren, zodat zowel Vlaanderen en de federale overheid lasten verschuiven weg van elektriciteit, zeker als die uit hernieuwbare bronnen komt. Graag overleg daarover, en dat mag meer zijn dan een brief sturen. *(Opmerkingen van minister Zuhal Demir)*

Ik zou de advocaten er in eerste instantie van tussen laten en andere experts raadplegen in dezen.

Ten gronde nog: neen, het is geen goed idee dat we mensen richting gasketels leiden terwijl we ze aan het verbieden zijn voor anderen. We zijn er op dit moment voor aan het zorgen dat nieuwe ontwikkelingen niet meer afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen. Ik begrijp de rekensom van collega Gryffroy: op dit moment is het voor een aantal gezinnen geen evident verhaal, maar misschien geloof ik anderzijds nog iets meer dan collega Gryffroy in het renovatie-instrumentarium van minister Demir, die met de renteloze leningen en de versterkte premies voor mensen met een lager inkomen, wel degelijk een totaalrenovatie mogelijk, haalbaar en betaalbaar maakt. Dat is inclusief hybride warmtepompen, die met een juist fiscale en parafiscale behandeling wel degelijk rendabel kunnen zijn. We moeten ons immers niet alleen over de energiefactuur van vandaag en morgen, maar ook over die van overmorgen en de dagen daarna bekommeren. Als iedereen hier kamerbreed zegt dat de lasten op gas omhoog moeten en op elektriciteit omlaag, dan duwen we mensen misschien wel naar een energiebron die op termijn hoger belast zal worden, en dat is misschien niet de keuze die die gezinnen op dit moment willen maken.

Het is dus goed dat we die premie eens tegen het licht houden en evalueren of we een andere ondersteuning kunnen bieden, zodat er niet meer voor gasketels wordt gekozen, maar bijvoorbeeld voor hybride warmtepompen of warmtepompen tout court.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Het sociaal tarief is het afgelopen jaar heel belangrijk geweest. Het uitgebreide sociaal tarief heeft heel veel mensen beschermd tegen die hogere energiefacturen. Helaas niet iedereen, maar heel veel mensen hebben ervan kunnen genieten. Dat zie je ook bij de vertraging in de cijfers bij de onbetaalde energiefacturen en het aantal klanten dat gedropt werd; dat heeft veel te maken met het uitgebreide sociaal tarief. Dat is dus ongetwijfeld een zeer goede maatregel geweest in deze crisistijd.

Is het op dit moment dan aangewezen, door de manier waarop dat sociaal tarief ineenzit, om nog te blijven inzetten op gascondensatieketels? Neen, daar moeten we van afstappen. Ook voor mensen die het vandaag minder breed hebben, moeten

we richting die warmtepomp gaan, en dan schrap ik met liefde het woord 'hybride', want ik denk dat we meteen naar een juiste oplossing moeten gaan: een gewone warmtepomp.

De eerste stap – en u hebt ernaar verwezen, minister – is natuurlijk wel cruciaal: isoleren en renoveren. Dat is de allereerste stap en de beste bescherming voor die hele doelgroep. Dat is niet evident, want zij zitten in een zeer moeilijke situatie. U weet dat ik mij dat heel hard aantrek en dat ik daar al heel veel vragen rond heb gesteld. Dat blijft dé crux om te zorgen voor een lagere energiefactuur. Pas daarna komen zonnepanelen en warmtepompen in het vizier. We moeten dus nog meer dan vandaag inzetten op het isoleren van woningen, zeker bij die mensen die het vandaag niet rond krijgen, zowel financieel als inhoudelijk. Ik denk dat we daar blijvend werk van moeten maken en dat we zelfs nog wat tandjes bij kunnen steken. Ik hoop dat we daar dit jaar nog een aantal nieuwe initiatieven rond zullen kunnen zien, zodat die versnelling wordt ingezet, zeker voor die doelgroep.

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Gedrag aanpassen, prijsprikkels, "mensen moeten zus, mensen moeten zo": ik sta telkens opnieuw versteld van de bemoeizucht, het paternalisme, de regelneverij van deze generatie politici en deze commissie. Vanaf 2026 wordt zo'n dure warmtepomp zelfs verplicht bij nieuwbouw. Ik vraag mij telkens opnieuw af wat er gebeurd is met de keuzevrijheid van de mensen. Ik ben hier in deze commissie eigenlijk de enige liberaal. *(Opmerkingen van Willem-Frederik Schiltz)*

Mensen moeten kunnen kiezen, moeten keuzevrijheid hebben: ze moeten kiezen hoe ze zich verwarmen, hoe ze wonen, hoe ze zich verplaatsen. U allen hier wilt die keuzevrijheid ... *(Opmerkingen van Willem-Frederik Schiltz)*

Ik weet dat het pijn doet, mijnheer Schiltz, maar u kunt me misschien mijn betoog laten afwerken.

U wilt die keuzevrijheid steeds verder beperken, u wilt zich steeds meer bemoeien, u wilt steeds meer regelneverij. En we weten waarom. Niet vanwege de energiefactuur, niet omdat u zich bekommert om de mensen, maar omdat u het CO₂-uitstootdogma ver boven alles hebt verheven. Niemand weet wat de prijzen voor gas en elektriciteit de komende jaren of komende decennia zullen doen, en dus moet men ervoor kunnen opteren om een gasketel te installeren. En ik zeg u ook nog dit. Als u ervoor zou opteren om de belastingen of taksen op gas te doen stijgen, dan is dat een mes in de rug van alle mensen die de afgelopen jaren een hoogrendementsketel hebben geplaatst.

Het is heel simpel: als iets rendabel is en goed voor de portemonnee, dan zullen de mensen er wel zelf voor kiezen. Laat de mensen dus met rust met uw bemoeizucht en regelneverij, laat de mensen vrij zijn in hun keuze.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Ik wil eerst en vooral meegeven dat het de taak is van de overheid om de mensen correct te informeren. Heel veel mensen staan nu op ... *(Rumoer)*

De voorzitter: Collega's, houd jullie een beetje in.

Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Voorzitter, ik merk dat de commissieleden vandaag in een babbelmodus zitten. *(Opmerkingen van de voorzitter)*

De heren dan toch.

Ik wil eerst heel duidelijk meegeven dat ik wel vind dat we vanuit de overheid de mensen juist moeten informeren. Heel veel mensen zijn effectief aan het isoleren, dus dat is goed. Energiehuizen melden dat ze op dit moment veel te veel aanvragen hebben en dat er een tandje bij moet worden gestoken. Dat is goed: heel veel aanvragen voor premies en renteloze leningen.

Tegelijkertijd, als mensen hun woningen goed aan het isoleren zijn, stellen ze zich ook de vraag hoe het zit met die warmtepompen. Dan vind ik wel, in tegenstelling tot de heer Van Rooy, dat je als overheid juiste informatie moet geven.

Wat de energiefactuur betreft: we hebben de afgelopen jaren elke gelegenheid gebruikt om de elektriciteitsfactuur te verlagen. Dat doen we onder andere door het opkopen van certificaten. Ik ben van mening dat het wat meer mag zijn, maar het is zoeken naar evenwichten: gaan we de middelen nog meer in renovatie steken of kopen we nog meer certificaten op? Ik denk wel dat de weg die we afleggen, de juiste is.

Ik heb ook al aan collega Tinne Van der Straeten gevraagd om betrokken te worden als ze kijkt naar het sociaal tarief. Voor alle duidelijkheid: mijn voorstel is niet om helemaal geen bescherming meer te bieden of om het tarief af te bouwen. Maar als men het toch wil herbekijken, dan is het logisch dat wij vanuit Vlaanderen ook bekijken welke oplossingen wij kunnen geven, hoe we mensen binnen het sociaal tarief beter kunnen begeleiden naar een gepaste oplossing. Die brief is intussen verstuurd, en ik ben er mij ook van bewust dat we vanuit Vlaanderen gaan moeten bekijken hoe we dat samen kunnen doen. Sommigen hier vragen dat die mensen ook zonnepanelen krijgen, en ik ben het daar volledig mee eens, maar ik denk dat een aanklampend beleid cruciaal is. Daarom heb ik dus die brief verstuurd naar Tinne Van der Straeten, omdat we mee willen nadenken en het ook ruimer zien dan louter die tariefbenadering, om die mensen mee te krijgen in de energietransitie.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Collega's, bedankt voor de vele reacties, maar ik wil toch nog een aantal zaken weerleggen.

Als ondervoorzitter van een gremium aan de overkant van de straat heb ik veel federale contacten en zie ik ook waar het soms fout of stroef loopt. Dat wil ik dan ook kunnen aanpakken.

De taxshift: we doen eigenlijk al een vorm van taxshift. Kan er nog meer? Ja, maar we halen wel al kosten weg uit de elektriciteitsfactuur en steken die niet in de gasfactuur. We halen die dus al weg. We hebben voor de gasfactuur ook al gezegd dat voor nieuwe aansluitingen de reële kosten betaald moeten worden, niet de fictieve kosten. Er zijn dus al wat zaken gebeurd. Kan er nog meer? Daar moet over overlegd worden, onder andere met het andere niveau. Dat wil ik nog duidelijk stellen.

Ik heb ook totaal niet gezegd dat ik het sociaal tarief wil afschaffen. Ik heb gezegd dat het sociaal tarief zeker goed was in de beginfase, toen de prijzen zo hoog waren. De vraag is – en dat zegt ook collega Schiltz – of dat in de toekomst verder houdbaar is.

De discussie voor mij ten gronde gaat erover of we nog gascondensatieketels moeten ondersteunen. Ik heb daar geen probleem mee. Waarom? We moeten bekijken voor wie ze bestemd zijn: mensen in de laagste inkomenscategorie, die ondanks investeren in isolatie en verwarming en ondanks het sociaal tarief, tot de constatacie komen dat ze meer zouden betalen dan voordien. Dan gaan die redeneren: "Dan doe ik het liever niet." Wel, ik heb dan liever dat ze wel al de stap zetten naar een betere installatie – een performantere gascondensatieketel of een overstap

van stookolie naar gas – en daar een ondersteuning voor krijgen, zodat ze op het eind van de rit minder moeten uitgeven dan voordien. Is dat de ideale wereld? Nee, maar het is wel de perfecte transitie naar de toekomst toe. Dat was wat ik duidelijk wilde maken.

De communicatie daarrond vond ik eigenlijk niet denderend, want ik vind dat gas-condensatieketels wel ondersteund moeten kunnen worden. Ik heb helemaal niet gepleit voor het afschaffen van het sociaal tarief, integendeel, maar het sociaal tarief triggert geen besparing naar het einddoel toe.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de impact van de Europese noodverordening op projecten op het vlak van hernieuwbare energie
– 1303 (2022-2023)**

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Op 30 december 2022 ging een tijdelijke Europese noodverordening in die als doel heeft op korte termijn meer projecten voor hernieuwbare energie te realiseren. Zo'n Europese verordening is onmiddellijk en rechtstreeks van toepassing in de lidstaten. Dat betekent dat de verordening zich vanaf haar inwerkingtreding zonder tussenkomst van de Vlaamse wetgever in de plaats stelt van de Vlaamse wetgeving. Vlaamse wetgeving die ermee in strijd is, moet buiten toepassing worden gelaten.

De noodverordening stelt een aantal termijnen voor, die echter niet bindend zijn. In de leidraad bij deze noodverordening schrijft het Departement Omgeving: "De termijn is dus een termijn van orde. Er is geen rechtsgevolg, zoals een stilzwijgende vergunning of stilzwijgende weigering bij het overschrijden ervan."

Zo mag de vergunningsprocedure voor zonne-energie-installaties op gebouwen niet langer dan drie maanden duren vanaf de beslissing van volledigheid en ontvankelijkheid.

De vergunningsprocedure voor repowering van projecten, inclusief de vergunningen met betrekking tot de upgrade van de installaties die tot een grotere capaciteit leidt, mag niet langer dan zes maanden duren. Ook kunnen, onder bepaalde voorwaarden, verplichtingen voor milieueffectenrapportage (MER) wegvallen of kunnen projecten van ontheffingen genieten.

Voor warmtepompen van minder dan 50 megawatt zal de termijn maximum een maand mogen bedragen. Dat is, zo stelt de leidraad, te kort om een openbaar onderzoek te organiseren, waardoor men ofwel moet overgaan tot een weigering of het openbaar onderzoek zeer snel moet opstarten.

De noodverordening geldt voor anderhalf jaar, en verandert verder niets aan welke overheid bevoegd is of wat de beroepsmogelijkheden zijn, maar heeft natuurlijk wel impact op ons beleid.

Welke nieuwe mogelijkheden ziet u om het Vlaamse beleid hierop af te stemmen en zo meer hernieuwbare energie te realiseren?

Is onderzocht of er eventueel een verkorte procedure kan worden voorzien, zodat de doelstellingen van de Europese noodverordening en de Vlaamse regelgeving

beter op elkaar afgestemd worden? Zo ja, waarom werd gekozen voor de huidige oplossing? Zo nee, wilt u zo'n verkorte procedure bekijken?

Waarom geeft de Vlaamse Regering in de leidraad mee dat wanneer de termijn te kort is om een openbaar onderzoek te doen, er moet worden overgegaan tot een weigering?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Collega, u weet dat we al stappen hebben gezet om de vergunningsprocedures voor grootschalige windturbines zo kort mogelijk te houden door die naar het Vlaamse niveau over te hevelen.

Vorig jaar werd er voor 170 megawatt aan windturbines bijgeplaatst. Voor wind-energie staan we daarmee zelfs in de top 3 van de EU-lidstaten.

De noodverordening stelt dat procedures voor de repowering van windturbines, met inbegrip van de milieueffectbeoordelingen, maximaal zes maanden in beslag mogen nemen.

Volgens de toelichting bij de noodverordening wordt onder repowering verstaan het vervangen van bestaande windturbines. Deze doelstelling kan zeker worden onderschreven: het vervangen van oudere windturbines met krachtigere exemplaren.

De noodverordening is van kracht sinds 30 december 2022 en dit voor een termijn van achttien maanden.

Een vergunningsaanvraag voor repowering binnen de zes maanden afhandelen is krap maar niet onmogelijk, zo laat de administratie mij weten. Ik zal sowieso aan de administratie vragen om de procedure te verkorten. Dat is een vraag die ik zelf al lang stel. De noodverordening staat het toe, dus we moeten het doen. Ik ga erachteraan.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Ik ben blij te horen dat u erachteraan gaat en ik hoop dat deze noodverordening een hefboom kan zijn om sneller vergunningen voor hernieuwbare energie te kunnen realiseren.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Dit is uitvoerig besproken tijdens de Klimaatcommissie. Het was een boeiend debat, met alle pro's en contra's. Ik zou de minister vragen om ook eens de andere kant van de medaille te beluisteren, onder andere inzake de free flow voor de sector. Er waren duidelijk twee kanten en de commissieleden deelden die.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhail Demir: Ik ga alle pro's en contra's eens goed bekijken. Daarom heb ik ook gezegd dat ik zou terugkoppelen vooraleer ik mij in een of ander antwoord vastzet. Als we procedures kunnen versnellen, dan zijn we natuurlijk voor, maar het moet ook rechtszeker zijn. Ik ga me dus eerst goed informeren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Staf Aerts aan Zuhal Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de afschaffing van de burenpremie voor renovatieprojecten – 1304 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Sinds 2017 stimuleert de Vlaamse overheid met een burenpremie renovatieprojecten van burens. Daarbij moeten minstens tien mensen uit dezelfde stad of gemeente zich engageren om samen hun huis of appartement energie-efficiënter te maken. Tot 2020 kregen ze dan elk tot 400 euro voor het aanstellen van een 'BENOVatiecoach', iemand die het renovatieproject begeleidt. Recent, in 2021, werd dit bedrag verhoogd tot 600 euro.

Nu vernam ik dat afschaffing van de burenpremies op dit moment voorligt en dat dit zelfs al zou worden afgevoerd vanaf eind 2023. In de plaats zou een 'Mijn VerbouwBegeleiding' komen, waarbij gerekend wordt op de energiehuisen om dit uit te voeren. U hebt er daarstraks ook naar verwezen: de wachttijden bij de Energiehuizen en de provinciale steunpunten voor duurzaam wonen en bouwen zijn groot, die mensen zitten met wachtlijsten.

Daarom heb ik volgende vragen. Overweegt u inderdaad de burenpremie te vervangen door een Mijn VerbouwBegeleiding en dit al vanaf eind 2023? Waarom wordt er gekozen voor vervanging, en op welke termijn gebeurt dat? Wat houdt het concept van Mijn VerbouwBegeleiding juist in? Hebben de Energiehuizen en de provinciale steunpunten voor duurzaam wonen en bouwen in deze periode, waarin ze overspoeld worden door aanvragen, wel de ruimte om dergelijke omslag voor te bereiden? Hoe staan zij tegenover deze omvorming?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Ik overweeg inderdaad om de burenpremie om te vormen tot een nieuwe maatregel voor de begeleiding van eigenaars bij renovatie. In de loop van 2022 werden drie ontzorgende trajecten geëvalueerd, meer bepaald: de huur- en isolatiepremie voor private huurwoningen (HIP), de opvolgscan type 2 met focus op energiebesparende werken, en ook de burenpremie. Doordat de eerste twee maatregelen geen groot succes kenden in hun huidige vorm en door de inhoudelijke overlap van de geboden diensten, hebben we gezegd dat, als het niet werkt, dit dan betekent dat het niet goed is en dat we dat dan moeten herbekijken en misschien naar een uniformere aanpak moeten gaan.

Het is mijn bedoeling om deze drie ontzorgende trajecten als op zichzelf staande en versnipperde maatregelen, stop te zetten en te integreren tot een nieuw type renovatiebegeleiding onder de noemer 'Mijn VerbouwBegeleiding'. Ik heb hiervoor deze week een integraal voorstel op tafel gelegd, dat in de schoot van de Vlaamse Regering zal worden besproken. Mijn voorstel gaat uit van de eenloketbenadering die we ook bij andere zaken hanteren. Ik hoop dat we daarmee uniformer kunnen zijn en wat drempels wegnemen. Want de bedoeling is natuurlijk dat, als je die premies voorziet, die ook gebruikt moeten worden. Als dat geen groot succes is, dan is het aan de beleidsmakers om dat te herzien.

De politieke besprekingen over de modaliteiten en inwerkingtreding lopen nog verder. Bedoeling is ook de werkingsmiddelen van de Energiehuizen fors te verhogen, want ook zij moeten natuurlijk meekunnen.

We overwegen om naast de drie bestaande inkomensgroepen uit Mijn Verbouw-Premie een vierde doelgroep te definiëren, die recht heeft op de gratis energiescan en de verhoogde Mijn VerbouwBegeleiding.

De Mijn VerbouwBegeleiding is een structurele prestatiegerichte begeleiding die door de Energiehuizen aan de doelgroep kan worden aangeboden voor de renovatie van huizen met een EPC-label (energieprestatiecertificaat) E of F die binnen een termijn van maximaal vijf jaar worden gerenoveerd tot een label C of beter.

Het Energiehuis kan deze begeleiding zelf uitvoeren, ofwel een beroep doen op een externe uitvoerende partner die een erkenning heeft als deskundige, natuurlijk. De Energiehuizen kunnen samenwerken met externe uitvoerende partners zoals ook de provinciale steunpunten voor duurzaam wonen en bouwen. Ik verwacht dan ook dat de huidige overspoeling van de Energiehuizen zich de komende periode kan stabiliseren.

Ik zorg ook, boven op de meer dan verdubbeling van de basisfinanciering van de Energiehuizen, nog voor extra middelen, zodat de energiehuizen hun diensten verder structureel kunnen uitbouwen de komende jaren. Zij zijn daar ook vragende partij voor.

Op basis van de eerste reacties lijken de Energiehuizen de integratie van een aantal bestaande tools te waarderen. Ik heb ook begrip voor het feit dat de vele veranderingen en dynamiek van de jongste maanden voor een massa werk zorgen en dat ook niet allemaal evident is. Vandaar dat we ook met hen op dit moment samenzitten, ook de komende weken. Het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (VEKA) heeft hierover vorige week een overleg gehad met de Energiehuizen om het concept Mijn VerbouwBegeleiding toe te lichten en te luisteren naar de opmerkingen en bezorgdheden. Na een eerste principiële goedkeuring van het nieuwe instrument zal het VEKA ook de stroomgroep energie-efficiëntie laten bekijken, waar alle stakeholders feedback kunnen geven, en dan kunnen we het weer verder bekijken.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Als we de renovatiegolf willen versnellen, aanzienlijk willen versnellen, dan hebben we meer begeleiding nodig. Daar zullen dus ook meer middelen naartoe moeten gaan. Het takenpakket van die Energiehuizen wordt ook steeds ruimer en groter, wat goed is. Maar we moeten wel opletten dat we voor bestaande projecten op korte termijn niet opnieuw de stekker eruit trekken. Als nog maar in 2021 het bedrag verhoogd is, dat is nog niet zo lang geleden. Moeten we dan alles zomaar in stand houden? Neen, maar ik denk dat we moeten kijken naar uitdoofscenario's. Daar waar Energiehuizen vandaag met veertig steden en gemeenten samenwerken, moeten we zorgen dat ze niet halsoverkop moeten omschakelen, dat hun projecten niet in het water vallen, want die zijn nu opgestart. Laat dat nog voldoende verder vloeien. Ik hoop dat daar voldoende ruimte voor is, zeker met een termijn tot eind 2023. Ik hoop dat dat niet betekent dat we halsoverkop de stekker eruit trekken voor alle andere bestaande projecten. Dat zou heel pijnlijk zijn, want dat zou betekenen dat die Energiehuizen alleen nog maar gaan inzetten op maatregelen op korte termijn, terwijl renoveren nu net iets is waar je wat meer tijd voor nodig hebt. Ik hoop dus echt dat daar behoedzaam mee wordt omgesprongen en dat er geluisterd wordt naar de bezorgdheden van de Energiehuizen.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik ben ervan overtuigd dat men zeker zal overleggen met de Energiehuizen. De Energiehuizen hebben ook voor mij daar een heel centrale rol in, maar ik denk inderdaad dat het goed is dat we het globaal bekijken. Eerlijk gezegd, de mensen zien soms door de bomen het bos niet meer. Dat is de voornameste bezorgdheid waarnaar we moeten gaan kijken. Er zijn meer middelen die voorzien worden, maar de vraag is of je die middelen niet centraler kunt gaan inzetten

en proberen te gaan hergroeperen, meer op een structurele manier de zaken aanpakken, zodanig dat de mensen opnieuw het bos vinden. Dat is nu een beetje het probleem, maar ik vertrouw erop dat u in gesprek gaat met de sector, minister.

Ik ben ook gecontacteerd door de sector, die op basis van vorige teksten alarmerende berichten uitzond, maar ik hoor ondertussen dat er overleg is. Bovendien gaan we ook in de Klimaatcommissie het VEKA en de sector vragen om uit te leggen waar ze allemaal mee bezig zijn, om het op die manier een beetje transparanter te maken.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Dat is een terechte opmerking over het bos en de bomen. Vandaar dat ik de vereenvoudiging in Mijn VerbouwPremie bijzonder toejuich, dat is al een enorme stap. We hebben ook het akkoord gesloten in de regering, in de meerderheid en in het parlement, om extra middelen toe te kennen aan de Energiehuizen, om te ontzorgen, want dat bleek uit hoorzittingen, uit feedback uit de sectoren, een belangrijke drempel te zijn.

Eén belangrijk punt: collectieve renovatie kan soms een extra drive zijn, bijvoorbeeld als mensen hun buurman zien renoveren, en beseffen dat ze een voordeel hebben als ze zich groeperen. Mijn vraag is of de Energiehuizen met hun begeleiding nog voldoende aandacht hebben voor het potentieel van wijkrenovaties, buurtrenovaties, collectieve renovaties, en dat met andere woorden dat aspect, dat voordeel, niet verloren gaat.

De voorzitter: De heer Bothuyne heeft het woord.

Robrecht Bothuyne (cd&v): Om te ondersteunen wat de collega's als gezegd hebben: de ontzorging is inderdaad bijzonder belangrijk. Het is een pijler die we verder kunnen versterken. De Energiehuizen hebben bewezen een sterke partner te zijn op het terrein, alleen kunnen ze de vele vragen die leven bij de gezinnen, op dit moment niet allemaal verwerken. Ik ben dus heel blij met de aankondiging van versterking van de Energiehuizen, minister. Ik denk dat dat de juiste manier van werken is, om naast onze financiering, financiële steun met de premies, die ontzorging verder uit te bouwen. Dat zit dus goed, waarvoor dank.

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Misschien heel kort meegeven: we trekken de stekker niet uit de burenpremie. Integendeel, ze wordt geïntegreerd tot een nieuw instrument voor bestaande projecten. Uiteraard, de bestaande trajecten blijven in het oude systeem, dus er zal een vlotte overgang zijn. Bedoeling is ook naar die uniformiteit te gaan, zodat meer burens daarop een beroep kunnen doen.

Er is niet alleen overleg geweest met de Energiehuizen, de voorstelteksten werden ook al aangepast aan de opmerkingen van de Energiehuizen, nog voor de eerste principiële goedkeuring. We zullen hun input ook blijven meenemen om tot een goed, coherent geheel te komen, want de bedoeling is natuurlijk dat als we iets maken, dat ook gebruikt wordt. Dat is onze hoofdmotivatie, en ook dat het ook op een structurele manier gebeurt, dit jaar, volgend jaar en de komende jaren. De renovatiegolf is vertrokken en die moet blijvend gestimuleerd worden.

De voorzitter: De heer Aerts heeft het woord.

Staf Aerts (Groen): Ik heb heel veel hoopvol nieuws gehoord vandaag. Een versterking van de Energiehuizen is zeer belangrijk. Dat de bezorgdheden uit de sectoren worden meegenomen, is ook heel belangrijk. Dan concludeer ik dat samenwerken dan toch werkt. Ik ben benieuwd naar de uiteindelijke teksten, maar ik vind het belangrijk dat de bestaande projecten niet aan hun lot worden overgelaten, dat

zij kunnen doorgaan, en dat die Energiehuizen op die manier ook de ruimte krijgen om hun ander werk te blijven verderzetten.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Sam Van Rooy aan Zuhail Demir, Vlaams minister van Justitie en Handhaving, Omgeving, Energie en Toerisme, over de versnelde elektrificatie van het wagenpark – 1313 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Gwenny De Vroe

De voorzitter: De heer Van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Zoals u weet heeft deze Vlaamse Regering de ambitie om een zogenaamde energietransitie en modal shift door te voeren. Dit laatste werd door minister Lydia Peeters omschreven als een meer duurzame verplaatsing door onder andere in te zetten op zero-emissiewagens, wat uiteindelijk neerkomt op elektrische wagens – ook wel batterijauto's genoemd. Minister Peeters spreekt dus over investeringen in de laadinfrastructuur, wat zoals we weten tot een toenemend brandgevaar leidt. In het Vlaams Parlement is er slechts één parkeerverdieping waar wordt toegelaten dat er laadinfrastructuur wordt geïnstalleerd voor die elektrische auto's. Ook lezen we vandaag dat elektrische auto's toch een pak minder efficiënt werken, met tot wel 20 tot 30 procent batterijverlies bij vriesweer. Recent was er trouwens ook het bericht dat schepen in het toch wel groene land Noorwegen weigeren om nog elektrische auto's te vervoeren wegens brandgevaar.

Minister Peeters had het ook over inspanningen om de Vlaming vertrouwen te geven in elektrisch rijden. In het klimaatplan van deze regering staat dat het vanaf januari 2029 zelfs verplicht zal worden om bij een nieuwe aankoop een elektrische wagen te kopen. Daarnaast zouden in de lage-emissiezones (LEZ), met name in Gent en Antwerpen, brandstofwagens zelfs geheel worden verboden vanaf 2035.

Door deze razendsnelle opgelegde elektrificatie – we hadden het er daarnet over, bij nieuwbouw worden over enkele jaren ook elektrische warmtepompen verplicht – in combinatie met de kernuitstap – waar de N-VA gisteren zeer terecht tegen heeft geprotesteerd in Thiange – is de kans groot, zeer groot helaas, dat er onvoldoende elektriciteit zal zijn en dat ons elektriciteitsnetwerk overbelast geraakt, met stroompannes tot gevolg. Dit is zoals we weten de reden waarom het capaciteitstarief werd bedacht en ingevoerd, het is eigenlijk een poging om te voorkomen dat de capaciteit van het stroomnet wordt overschreden.

Los daarvan zijn er nog heel wat minpunten aan, en problemen met elektrische wagens waar de overheid gemakshalve aan voorbij lijkt te gaan. China kan elektrische wagens veel goedkoper produceren dan het Westen en bezit tot wel 60 procent van de wereldwijde raffinagecapaciteit van lithium van batterijkwaliteit. Het is de derde grootste producent van lithium in het algemeen, wat dus een verhoogde afhankelijkheid van China zal veroorzaken voor de Vlaamse mobiliteit.

Wat men ook niet mag vergeten is dat elektrische wagens veel zwaarder zijn dan de gemiddelde wagen. Dat zorgt voor meer schade aan het wegdek en slijtage aan de wielen, zowel door het rijden als door het remmen, waardoor het fijnstof enorm zal gaan toenemen wanneer steeds meer mensen elektrisch zullen gaan rijden. Er zijn onderzoeken die zelfs aantonen dat het fijnstof dat wordt veroorzaakt door de elektrische wagens, met de helft zou toenemen.

Er zijn onderzoeken die erop wijzen dat elektrische wagens veel vaker betrokken zijn bij auto-ongelukken en ook zwaardere letsels veroorzaken, wat ook logisch is, aangezien ze veel zwaarder zijn.

Tot slot, ik had er al op gewezen, is er het groter brandgevaar. En als een elektrische wagen in brand schiet, is het veel moeilijker en gevaarlijker om te blussen.

Bent u, minister, in het licht hiervan, nog steeds van plan elektrische wagens te verplichten bij een nieuwe aankoop vanaf 2029? Vindt u dat brandstofwagens vanaf 2035 inderdaad volledig moeten worden verboden in de lage-emissiezones van Gent en Antwerpen? Met het oog op het capaciteitstarief, de torenhoge energieprijzen en de stijgende reële kans op energietekorten in de winter, welke maatregelen treft u om te zorgen dat de wagen opladen betaalbaar en mogelijk blijft, dat het energienet niet overbelast raakt – wat zou leiden tot stroompannes en verminderde mobiliteit, en nog meer stilstand in Vlaanderen?

De voorzitter: Minister Demir heeft het woord.

Minister Zuhal Demir: Een verplichting voor elektrische wagens is niet aan de orde, meneer Van Rooy. We willen dat natuurlijk vanuit de Vlaamse overheid stimuleren. Als de technologie er is moeten we dat ook doen, in het kader van de energie- en klimaattransitie, maar ook voor het leefmilieu en onze luchtkwaliteit. Ook aangaande stikstof denk ik dat als de technologie het toelaat, we dat moeten stimuleren.

In 2021 heeft de Vlaamse Regering inderdaad beslist om aan de Federale Regering te vragen om de aankoop van nieuwe wagens met een fossiele verbrandingsmotor uit te faseren vanaf 2029. Collega Peeters is hierover in contact met de federale collega's want we moeten daar ook de Europese regelgeving goed in de gaten houden.

Wat betreft uw tweede vraag of diesel- en benzinewagens op termijn volledig verboden moeten worden in de lage-emissiezones van Gent en Antwerpen, kan ik antwoorden dat wij een kader hebben gemaakt rond lage-emissiezones en dat het aan de stadsbesturen van Gent en Antwerpen is om die al dan niet uit te voeren. Ik ga binnenkort ook met hen in contact om te kijken wat de volgende stap is en hoe zij het zien.

Betreffende uw derde vraag, de bevoegdheid bevoorradingszekerheid is een federale bevoegdheid natuurlijk. Dat wil niet zeggen dat we daar met het Vlaams beleid geen positieve invloed op kunnen hebben door maximaal in te zetten op energie-efficiëntie en energiebesparing, wat we ook volle bak doen. Ook wat hernieuwbare energie betreft, als we kijken naar de hoeveelheden zonnepanelen en windmolens die vorig jaar op land zijn geplaatst, dan is dat veel meer dan de jaren voordien. Dat aspect draagt ook bij tot uw vraag.

We hebben ook ons Flexibiliteitsplan 2025 waar er ook de nodige aandacht naar gaat. We hebben ook acties opgezet met de sector om slim laadgedrag aan te moedigen. Op ons initiatief heeft Fluvius voor het elektriciteitsdistributienet een investeringsplan gemaakt dat tien jaar vooruitkijkt. Vorig jaar is een dergelijk investeringsplan voor de eerste keer gemaakt en momenteel wordt eraan gewerkt zodat het in juni kan worden afgerond. In dat plan zijn vooruitzichten opgenomen rond elektrificatie van warmte en transport, in samenwerking met de bevoegde administraties. Fluvius zal er dus ook voor zorgen dat de distributienetten klaar zijn voor de groei van elektrische wagens. Eenzelfde verplichting geldt trouwens ook voor Elia, voor de netten die onder Vlaamse bevoegdheid vallen. Voor meer informatie rond de investeringsplannen kunt u ook uw vragen stellen aan de Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG). Dat we ons voorbereiden op de toekomst, dat is normaal. Het is een markt van vraag en aanbod, die technologie is op de markt. Het aandeel van de elektrische wagen wordt groter en groter, dus we moeten zien dat die netten sterk genoeg zijn.

Uw stelling dat elektrische voertuigen vanwege hun hoger gewicht voor meer fijnstof zorgen is niet correct zegt men mij. Daar moet ik dus corrigeren. Elektrische voertuigen hebben significant lagere emissies van remslijtage dan hybride voertuigen en voertuigen met een verbrandingsmotor. Elektrische voertuigen maken typisch gebruik van een regeneratief remsysteem waarbij kinetische energie gerecupereerd wordt als elektrische energie en opnieuw opgeslagen wordt in de batterij. Dit systeem zorgt voor minder slijtage aan de remmen vermits de remschijven niet dezelfde hoeveelheid wrijving ondervinden en dus langzamer materiaal verliezen dan een voertuig met verbrandingsmotor. Ondanks de hogere massa van elektrische voertuigen weegt de aanwezigheid van die regeneratieve remsystemen op tegen het nadeel van de voertuigmassa.

De voorzitter: De heer van Rooy heeft het woord.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Om met dat laatste te beginnen, mevrouw Demir, u hebt dat zeer mooi voorgelezen. Deze remtechnologie begint men natuurlijk ook in wagens met verbrandingsmotor te steken, dus dat is in die zin zonder voorwerp. Het gaat natuurlijk wel om die rolweerstand die toeneemt omdat de massa van die elektrische wagens veel hoger ligt, wat ook – wat ik al zei – de letselschade bij ongelukken veel zwaarder maakt. Dat was ook een van mijn kritieken.

Verder vind ik het interessant dat u zegt dat u elektrische wagens niet wilt verplichten, want ik dacht toch dat dat deel was van uw klimaatakkoord dat u zelf hebt gecommuniceerd in november 2021. Zo stond er letterlijk: "Zo zal iedereen vanaf januari 2029 verplicht worden om een elektrische wagen te kopen." Dat is zo gecommuniceerd. Als u dat nu terugneemt of ontkent, ben ik daar natuurlijk zeer blij mee. Anderzijds is het natuurlijk zo dat die elektrische wagens, via verplichtingen tegenover de fabrikanten, via fiscale stimuli, door de strot van de mensen worden geramd. En dat is een slechte zaak.

Ik zal u nog een aantal nadelen opsommen. Elektrische wagens hebben bij productie en bij de pogingen tot recyclage een veel grotere milieu-impact dan wagens met een verbrandingsmotor. De afvalberg van al die batterijen zal enorm toenemen, tot astronomische hoogten de komende jaren. De laadinfrastructuur is voor de meeste mensen praktisch en financieel onhaalbaar. Elektrische wagens zijn voor de meeste mensen veel te duur, en zullen onder andere wegens grondstoffenschaarste ook te duur blijven. Mijn conclusie is dus: stop het stimuleren, stop met elektrische auto's door de mensen hun strot te rammen. Laat zowel de bedrijven – de producenten –, als de mensen – de consumenten –, vrij in hun keuze. Anders zullen we zien dat – we hebben het daarstraks over subsidies gehad – allerlei premies en subsidies zullen worden bedacht om de laadpalen van mensen te gaan subsidiëren, om zelfs hun elektrische wagens te gaan subsidiëren, en dat willen we met z'n allen uiteraard – dat hoop ik toch – niet.

De voorzitter: De heer Schiltz heeft het woord.

Willem-Frederik Schiltz (Open Vld): Meneer Van Rooy, stop met onwaarheden door de mensen hun strot te rammen. Elektrische auto's zijn veel efficiënter op het vlak van energieverbruik. De 'total cost of ownership', de totale kosten om een elektrisch voertuig te bezitten, is lager. Ze kosten veel minder qua onderhoud. Tegenover al uw non-argumenten, of sommige goede argumenten, kan ik nog betere argumenten geven. *(opmerkingen van Sam Van Rooy)*

Lithium in China? Wat met fossiele brandstoffen, Saoedi-Arabië, en zo verder. Het verschil is dat we energie meer en meer bij ons kunnen gaan produceren, dat batterijen meer en meer recyclebaar zijn. De essentie, minister, is dat we over zero-emissiewagens spreken, technologie-neutraal. Waterstofwagens, of wagens die CO₂-uitstoot opnieuw capteren, er zijn tal van scenario's denkbaar waarbij we de technologie in de markt de vrije loop laten. Op zich is het een goede zaak dat

we aanmoedigen dat de impact van mobiliteit op het klimaat naar beneden gaat. De heer Van Rooy vindt dat allemaal bullshit. Ik ben heel blij dat deze regering en u, minister, werk maken van deze transitie in Vlaanderen, die onszelf en onze kinderen welvaart zal opleveren.

De voorzitter: De heer Gryffroy heeft het woord.

Andries Gryffroy (N-VA): Ik wil gewoon de feiten zeggen zoals ze zijn. Er is afgesproken dat er een nieuwe basis is vanaf 1 januari 2029: technologieneutraal, nul-emissie op drie voorwaarden: voldoende infrastructuur, voldoende keuze, en een 'total cost of ownership' die lager ligt dan de normale klassieke wagen. Dat staat heel duidelijk in alle communicatie en besluiten.

Sam Van Rooy (Vlaams Belang): Dank u om dat zo toe te lichten, mijnheer Gryffroy, want dat is dezelfde houding als de N-VA over kernenergie. We zijn gezegd tegen de kernuitstap, maar we stemmen ervoor als aan een aantal voorwaarden is voldaan. Ja, we zien waar dat toe geleid heeft natuurlijk.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.